

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

KATEŘINA CHLUMECKÁ

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

**NÁZORY STUDENTŮ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY UP OLOMOUC A
PRACOVNÍKŮ V PRAXI TÉTO POMÁHAJÍCÍ PROFESE NA
VYBRANÉ MENŠINY V ČR**

Bakalářská práce

Kateřina Chlumecká

Studijní program Pedagogika

Studijní obor Sociální pedagogika

Prezenční studium

Vedoucí práce: Mgr. Milena Öbrink Hobzová

Olomouc 2013

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Mileně Öbrink Hobzové za odborné vedení práce, velmi vstřícný přístup a cenné rady. Dále také jednotlivým členům své rodiny, svému příteli i jeho rodině za podporu a pomoc při hledání vhodných respondentů a samotným respondentům za spolupráci.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, pod vedením paní Mgr. Mileny Öbrink Hobzové. K práci jsem použila odbornou literaturu a jiné zdroje, které jsou uvedeny v seznamu zdrojů v závěru mé práce.

V Olomouci dne 15. 6. 2013

.....

Obsah práce

ÚVOD	7
1 MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICE	8
1.1 Migrace v na území České republiky před rokem 1989	8
1.2 Vývoj migrace v ČR po roce 1989 – novodobá migrace	9
1.3 Migrační politika České republiky.....	10
1.3.1 Imigrační politika	10
1.3.2 Integrační politika.....	11
2 MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICE	14
2.1 Historicky významné menšiny v ČR.....	15
2.2 Občanství a ochrana práv ve spojitosti s menšinami	16
2.3 Vybrané menšiny v České republice a jejich charakteristiky	17
2.3.1 Romové.....	18
Historie příchodu Romů do Evropy a do České republiky.....	18
Etnická specifika Romů.....	20
Tradice Romů	21
Tradiční romská rodina a pojetí výchovy	22
Život Romů v ČR	23
2.3.2 Ukrajinci	23
Příchod Ukrajinců do ČR	24
Národnostní specifika	25
Tradice Ukrajinců.....	25
Ukrajinci a problematika zaměstnanosti	26
Život Ukrajinců v Česku	26
2.3.1 Vietnamci	27
Příchod Vietnamců do ČR.....	27
Etnická specifika.....	28

Vietnamská rodina	29
Vietnamské zvyky	30
Život Vietnamců v České republice	31
3 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA	33
3.1 Multikulturní výchova jako pojem.....	33
3.2 Základní pojmy užívané v multikulturní výchově	34
3.3 Cíl multikulturní výchovy	35
3.4 Multikulturní výchova a pomáhající profese sociální pedagogika	36
4 VÝZKUM	38
4.1 Definice výzkumného problému	38
4.2 Stanovení výzkumného cíle	38
4.3 Stanovení hypotéz	41
4.4 Metoda sběru dat.....	42
4.5 Charakteristika respondentů.....	43
4.6 Analýza dat.....	45
4.7 Ověření hypotéz	64
4.8 Závěrečná diskuze	72
ZÁVĚR.....	75
ZDROJE	76
Příloha I. – Grafy a tabulky	81
Příloha II. Dotazník výzkumného šetření	84
Příloha III. Seznam vytvořených tabulek	87
Příloha IV. Seznam vytvořených grafů	88

ÚVOD

V současné době žijeme v době migrace, v celosvětovém měřítku se odhaduje, že okolo 150 milionů lidí žije mimo svou vlast.¹ Vlivem migrace a střetu kultur vzniká všude na světě multikulturní společnost, na kterou je třeba reagovat multikulturní výchovou. Ta se týká všech občanů a nejvíce pracovníků pomáhajících profesí. Sociální pedagogika je v tomto směru velmi „kontaktní“ profesí. S velkou pravděpodobností mezikulturního dialogu u sociálního pedagoga přichází nutnost přípravy pro práci s menšinami.

Práce „Názory studentů sociální pedagogiky UP Olomouc a pracovníků v praxi této pomáhající profese na vybrané menšiny v ČR“ se zabývá právě multikulturní výchovou se zaměřením na tři vybrané menšiny a to Romy, Ukrajince a Vietnamce, v kontextu s pomáhající profesí – sociální pedagogikou. V souvislosti s tématem se budeme zabývat vznikem multikulturní společnosti. První kapitola se bude zabývat migrací, druhá kapitola menšinami. Co nejbližší si charakterizujeme Romy, Ukrajince a Vietnamce. Kapitola čtyři si přiblížíme multikulturní výchovu a její význam v praxi. V praktické části (čtvrtá kapitola) budou zpracovány výsledky výzkumu názoru studentů sociální pedagogiky UP Olomouc, prezenčního studia a pracovníků této pomáhající profese v praxi, na Romy, Ukrajince a Vietnamce. Cílem práce je zjistit, jaké jsou názory studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky UP Olomouc a pracovníků této pomáhající profese v praxi na Romy, Ukrajince a Vietnamce.

---

¹ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 23.

1 MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICE

Před tím, než přistoupíme k tomu, jak se rozvinula moderní migrace, je nutné definovat samotný pojem migrace.

Slovo migrace pochází z latinského „migratio“ - stěhovat se, přestěhovat se. Migrace je přesídlování lidí, nezávisle na tom, zda se jedná o dočasné, trvalé, dobrovolné nebo nedobrovolné přesídlení.² Zahrnuje jak legální tak ilegální formu přistěhovalectví, nezávisle na důvodech (politické, ekonomické, sociální či jiných).³ Migrace je klíčová pro populační vývoj a společenské a kulturní změny.⁴ Příčiny migrace lze najít pomocí teorie „Push-pull“, která je založená na zkoumání důvodů, které motivují k opuštění země původu (push faktory) a důvodů, které ztrahativňují určitou zemi (pull faktory).⁵ Hlavní příčiny migrace jsou globalizace, urbanizace, ekonomické problémy zemí i jednotlivců, války, náboženské a etnické konflikty nebo politická perzekuce.⁶

1.1 Migrace v na území České republiky před rokem 1989

Území Česka bylo imigrační oblastí až do počátku 19. století, v druhé polovině 19. století převažovala emigrace. Vysoký počet emigrantů se po první světové snižoval. Již na počátku 20. Století, v době první republiky, k nám přicházeli migranti a to hlavně z Polska, Ruska a Německa.⁷ Při sčítání lidu v roce 1930 bylo v Českých zemích zjištěno okolo 3% obyvatel narozených v cizině. Velká část z nich byla narozena v zemích bývalého Rakouska-Uherska, což byl přirozený důsledek vzniku samostatného Československého státu. V 30. letech se vlivem počínající hospodářské krize uplatňovaly restriktivní opatření v imigrační legislativě. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava se situace ještě „přiostrčila“, migranti museli opustit území Československa.⁸

V období po druhé světové válce zasáhly celou Evropu masivní přesuny obyvatelstva, v Československu bylo v pohybu okolo 5 milionů osob. Jednalo se hlavně

---

² (srov.) HENIG, David. *Migrace* [online]. 2007

³ (srov.) ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. II. 2008. s. 267.

⁴ (srov.) RICHTERMOCO VÁ, T. *Migrace v České republice její klady a zápory* [online]. s. 3-6

⁵ (srov.) RÁKOCZYOVÁ M., TRBOLA R. *Sociální integrace přistěhovačů v české republice*. 2009. s.296.

⁶ (srov.) RICHTERMOCO VÁ, T. *Migrace v České republice její klady a zápory* [online]. s. 3-6.

⁷ (srov.) KRÁKORA, P. a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském kontextu*. 2010. s. 21.

⁸ (srov.) DRBOHLAV, D a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku*. 2010. s. 18-22.

o Němce a další národnosti, které byly z naší republiky přesídleny. Léta 1945 – 1948 byly také charakteristické reemigrací – návratem válečných emigrantů zpět do Československa. Po roce 1948 k nám proudili hlavně Bulhaři, Rumuni, Romové ze Slovenska dále pak Řekové, kterým byl poskytnut azyl. Tyto migrační proudy směřovali hlavně do vysídleného pohraničí.⁹ Mezinárodní migrace v česku podobná, jako v jiných zemích sovětského bloku, došlo k izolaci od „západního“ světa i k omezením pohybu osob mezi socialistickými zeměmi. Vycestování bez povolení, znamenalo ztrátu českého občanství a trest odnětí svobody. Restriktivní opatření vedly k vysoké nelegální emigraci, která je odhadována v bilancích od 40 do 250 tisíc osob. V souvislosti s tzv. internacionální pomocí k nám přijížděli pracovníci ze sovětského bloku, hlavně z Polska, Vietnamu, Severní Korey, Jugoslávie nebo Maďarska. Pracovní imigranti byli segregováni v hromadných ubytovnách,¹⁰ pro majoritu tak nebyli příliš viditelní.

1.2 Vývoj migrace v ČR po roce 1989 – novodobá migrace

Po roce 1989 Češi dostali možnost volně cestovat a cizinci možnost přicestovat. Naše země se stala ze země zdrojové zemí tranzitní a následně zemí cílovou.¹¹ Drbohlav vysvětluje příliv migrantů do naší země po konci socialismu velkou atraktivitou pull faktorů - tolerantní migrační politikou (zákon o pobytu cizinců ještě „v plenkách“) a nesouladem mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce (demotivace občanů zastávat některé pozice s nízkým platovým ohodnocením).¹² Ke zvýšení migračního salda přispěl také vznik samostatné České republiky a vstup státu do Evropské unie. Na konci 90. let vzrostl počet cizinců na našem území (mezitím co v roce 1990 činil podíl cizích státních příslušníků na populaci v českých zemích 0,3%, tak v roce 2008 byl tento podíl již 3,9%).¹³ Bylo nutné formulovat k této problematice legislativu. V roce 2000 vstoupil v platnost „Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR“¹⁴, který zpřísnil podmínky pro vstup a pohyb cizinců na území ČR, což snížilo počty cizinců na našem

---

⁹ (srov.) DRBOHLAV, D a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku* 2010. s. 18-22.

¹⁰ (srov.) DRBOHLAV, D a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku*. 2010. s. 24-29.

¹¹ (srov.) RICHTERMOCOVARÁ, T. *Migrace v České republice její klady a zápory*. [online] s. 4.

¹² DRBOHLAV, D. *Imigrace a integrace cizinců v Česku*. [online]. In *Geografie* . s. 401.

¹³ (srov.) DRBOHLAV, D a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku*. 2010. s. 31.

¹⁴ Tento zákon byl pozměněn novelou, která ve výsledku opět zvedla počet cizinců. (srov.) RICHTERMOCOVARÁ, T. *Migrace v České republice její klady a zápory* [online] . s. 4.

území.¹⁵ Do roku 1999 byli v Česku nejsilnější migrační skupinou Slováci, po roce 2000 Ukrajinci, kteří mezi imigračními toky doposud dominují. Celkový počet cizinců s povoleným pobytem v České republice do září 2012 činil 438 870 cizinců, přičemž tyto hodnoty meziročně stoupají.¹⁶ Přestože se u nás „raketovým“ tempem zvýšil počet přistěhovalců, je tento podíl na populaci ČR stále nižší, než v jiných zemích Evropské unie.¹⁷ V současné době můžeme rozlišit dvě základní kategorie cizinců pobývajících na území České republiky – migranty a azylanty (mimo registrovaných žadatelů o azyl).¹⁸

1.3 Migrační politika České republiky

Každý stát si určuje vlastní migrační politiku. Migrační politika je soubor opatření, které definují to, za jakých podmínek se mohou cizinci u nás usadit. Migrační politikou státy reagují na migraci a používají ji jako nástroj snižování či zvyšování migrace. Jde o přímé i nepřímé zásahy v oblasti regulace legální migrace, ale také postihy a prevence nelegální migrace. Migrační politika zahrnuje politiku imigrační a integrační.¹⁹ Cílem této podkapitoly je alespoň částečně charakterizovat naši českou migrační politiku.

1.3.1 Imigrační politika

Imigrační politika, která je součástí migrační politiky, má za cíl stanovit, za jakých podmínek se mohou cizinci dlouhodobě či trvale usadit v hostitelské zemi.²⁰ V ČR se k imigrační politice vztahuje Zákon 326/ 1999 o pobytu cizinců na území České republiky.

Zákon 326/1999 se vztahuje k podmínkám, které musí cizinci splnit, aby mohli pobývat na našem území. S trochou nadsázky ho ale můžeme nazvat „předskokanem“ integrační politiky, protože definuje zásadní pojmy. Cizince je podle tohoto zákona fyzická osoba, která není občanem ČR. V návaznosti na Shengenský kodex rozlišujeme dvojí cizince. Jsou to občané členských států EU, kteří nemají vízovou povinnost, a občané

¹⁵ (srov.) RICHTERMOCO VÁ, T. *Migrace v České republice její klady a zápory* [online]. s. 4.

¹⁶ (srov.) ČESKO. *Usnesení č. 43/2013 k Postupu při realizaci aktualizované koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2013.*

¹⁷ (srov.) DRBOHLAV, D a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 2010. s. 31- 35.

¹⁸ (srov.) DRBOHLAV, D a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 2010. s. 33.

¹⁹ (srov.) BARŠOVÁ, A. BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát.* 2006. s. 10.

²⁰ (srov.) BARŠOVÁ, A. BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát.* 2006. s. 10.

třetích zemí s vízovou povinností.²¹ Zákon dělí druhy pobytu na přechodný a trvalý. Přechodný pobyt se dále rozděluje na krátkodobý a dlouhodobý. Krátkodobý pobyt je v rozmezí do 90 dnů od překročení do opuštění hranic republiky. Delší pobyt označujeme jako dlouhodobý. Trvalý pobyt lze udělit bez podmínky (azyl) nebo s podmínkou (po pěti letech přechodného pobytu). Po dalších pěti letech trvalého pobytu je možno žádat o občanství.²²

1.3.2 Integrační politika

Než se začneme věnovat integrační politice ČR je potřeba osvětlit pojem integrace a zmínit integrační modely ve světě.

Integrace je přirozeným důsledkem migrace,²³ znamená včlenění jednotlivce nebo skupiny do společnosti bez ztráty vlastní identity a specifčnosti. S integrací souvisí schopnost adaptace člověka, adaptaci ovlivňuje jedinec, ale i přístup majority a státu.²⁴ Opakem integrace je sociální vyloučení, jeden z vážných problémů moderního světa. Mezi skupiny potencionálně ohrožených patří také etnické a menšinové skupiny.²⁵

Modely integrace jsou charakterizovány jako přístupy a požadavky na integraci do majoritní společnosti, které se v rámci států liší. Mezi základní modely patří asimilacionismus²⁶, etnicko-exkluzivistický²⁷ model a multikulturalismus.²⁸

---

²¹ (srov.) ČESKO.. *Zákon č. 326/1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.*

²² (srov.) ČESKO. *Zákon č. 326/1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.*

²³ (srov.) ČESKO. *Usnesení vlády ČR č. 689/1999 o koncepci integrace cizinců.*

²⁴ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice.* 2001. s. 23.

²⁵ (srov.) NAVRÁTIL, P. *Romové v české společnosti.* 2003 s. 15.

²⁶ Asimilacionismus se rozvíjel na konci 19. Století. Je založen na předpokladu, že přistěhovalci přijmou kulturní vzorce majority hostitelské společnosti čímž se stanou rovnoprávními členy společnosti. Jde o to přijmout jakousi jedinou homogenní identitu, přičemž v rámci asimilacionismu jsou etnické, kulturní nebo regionální seskupení tabu. Příslušníci etnických menšin musejí vybrat, zda se začlení do společnosti nebo si zachovají svojí kulturní identitu. Cílem integrace se stává jednotlivec. Příkladem asimilacionistického modelu byla Francie. (srov.) BARŠOVÁ, A. BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát.* 2006, dále také ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu.* 2008. s. 48-50.

²⁷ Etnicko-exkluzivistický model vnímá migraci jako dočasnou záležitost, motivovanou pracovními příležitostmi, není tedy potřeba snažit přistěhovalce integrovat do společnosti. Udržování kulturních odlišností a vyčlenění je zárukou, že se přistěhovalci vrátí zpět do vlasti. Prototypem tohoto modelu bylo Německo, které z tohoto modelu vyčleňuje etnické Němce. (srov.) BARŠOVÁ, A. BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát.* 2006 také ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu.* 2008. s. 48-50.

Integrační politika má za cíl začleňování jednotlivců do společnosti, prevenci sociální izolace a sociálního vyloučení (protože jedině takto může být migrace oboustranně prospěšná).²⁹ Tato politika je zaměřena hlavně na uspokojování potřeb, kterými se přistěhovalci liší od majoritní společnosti vlivem neznalosti jazyka, hodnot, reálií a základních institucí od ostatních.³⁰ Integrace je realizována na úrovni jednotlivce, rodiny, obce i státu. Integrační politiku v ČR vytváří Ministerstvo vnitra a Ministerstvo zahraničních věcí, na realizaci se podílí také další rezorty i nestátní organizace. Integrační politika je financována je z evropských fondů.³¹ Přístupme k samotným dokumentům české integrační politiky.

Aktuálně nejdůležitějším dokumentem je postup realizace koncepce integrace cizinců neboli „Usnesení č. 43/2013 k Postupu při realizaci aktualizované koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2013“ (dále jen postup). Původním dokumentem je „Usnesení vlády ze dne č.99/2011 k Aktualizované koncepci integrace cizinců - Společné soužití“(dále jen koncepce), postup je každoroční aktualizací a konkretizací politiky integrace cizinců. Česká integrační politika zachovává princip oboustrannosti integrace, primárně zaměřena na cizince třetích zemí³² s povolením k trvalému pobytu, sekundárně také na občany České republiky. Podmínkou začlenění do společnosti znalost jazyka, ekonomická a sociální samostatnost, orientace ve společnosti, vzájemné vztahy cizinců s majoritní společností a přístup ke zdravotní péči. Znalost jazyka je klíčovou pro vztah s majoritou, přístup na trh práce nebo ke splnění školní docházky dětí. S jazykem souvisí ekonomická a sociální soběstačnost. Ta obsahuje informovanost o právech a povinnostech, tak aby cizinci byli chráněni před diskriminací a zneužíváním. Nezbytné jsou i znalosti cizinců o poměrech společnosti, zvyklostech a o základních institucích. V rámci vzájemných vztahů je potřeba stále hledat nový prostor pro

---

²⁸ V multikulturalistickém modelu společnost přistupuje k přistěhovalcům jako k svébytným kulturně odlišným komunitám, které mají harmonicky žít na jednom územním celku. Integrace je zaměřená na komunitu, prostřednictvím níž je jedinec zapojován do společnosti. Multikulturní model uplatňovala Velká Británie. (srov.) BARŠOVÁ, A. BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. 2006. s. 36.

²⁹ (srov.) ČESKO. *Usnesení č. 43/2013 k Postupu při realizaci aktualizované koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2013*.

³⁰ (srov.) BARŠOVÁ, A. BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. 2006. s. 10.

³¹ (srov.) ČESKO. *Usnesení č. 43/2013 k Postupu při realizaci aktualizované koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2013*.

³² Pro rok 2013 hlavně na občany Ukrajiny, Vietnamu a Ruské federace. (srov.) ČESKO. *Usnesení č. 43/2013 k Postupu při realizaci aktualizované koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2013*.

interkulturní střetávání. Stát se také zaměřuje na podporu účasti cizinců na veřejném životě.³³

Přestože máme vlastní integrační politiku, Evropská unie vytvořila dokumenty, které ukazují, jakým směrem by se integrační politiky jednotlivých členských států měly vydávat.³⁴ Patří mezi ně hlavně Směrnice 2003/86/ES o právu na sloučení rodiny³⁵ a Směrnice 2003/109/ES o právním postavení příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty³⁶. V roce 2004 byly přijaty společné „Základní zásady integrace přistěhovalců v Evropské unii“.³⁷

---

³³ (srov.) ČESKO. *Usnesení č. 43/2013 k Postupu při realizaci aktualizované koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2013.*

³⁴ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. II. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008. s.79.

³⁵ Tato směrnice určuje, jak by mělo probíhat sloučení rodin jiné národnosti, jakých rodinných příslušníků se sloučení musí týkat, ale také oblasti v kterých mají jednotlivé státy „volnou ruku“. (srov.) EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ. *Směrnice 2003/86/ES o právu na sloučení rodiny.*

³⁶ Směrnice o právním postavení příslušníků třetích zemí doporučuje, na jakých principech by mělo být založeno jednání s cizinci v členských zemích a jaké nástroje by pro jejich integraci měli použít. (srov.) EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ. *Směrnice 2003/109/ES o právním postavení příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty.*

³⁷ (srov.) NIESSEN, J. – HUDDLESTON, T. *Příručka o integraci pro tvůrce politik a odborníky z praxe*. 2010. s. 16; 160.

2 MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICE

Pojem menšina nebo také minorita pochází z latinského „minor“, označující přídavné jméno „malý“ či „nepatrný“. Menšina je skupina lidí ve společnosti (či jiné skupině), která je v početné nevýhodě.³⁸ Často se používá pojem „národnostní menšina“. Než přistoupíme k objasnění tohoto slovního spojení je třeba objasnit výraz „národ“, „národnost“. Národ je osobitě a uvědomělé kulturní a politické společenství, na které má vliv utváření společných dějin a společné území. Kritériem kultury je spisovný jazyk, náboženství nebo společná dějinná zkušenost. Příslušnost k určitému národu pak charakterizujeme jako národnost, která je otázkou spíše subjektivní příslušnosti k určitému národu.³⁹ Co se týče národnostní menšiny, nejlépe ji definuje náš právní řád a to jako „společenství občanů České republiky žijící současně na území české republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla etnickým původem jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početnou menšinu obyvatelstva“⁴⁰ co je však důležité je že „zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu“⁴¹. Tato skutečnost dává lidem svobodu hlásit se k určité menšině a jejím hodnotám, ale také jistotu, že nikdo se nestane příslušníkem menšiny z úsudku druhého.

Menšinu můžeme dělit na „autochtonní“ (původní, domorodou) nebo „alochtonní“ (odjinud pocházející, cizorodou).⁴² Vymezení „národnostní menšina“ se používá často pouze ve smyslu autochtonní skupiny. Za vhodnější označení pro skupinu obyvatel, která nepatří k většinové populaci, se považuje termín „etnická menšina“. Výraz etnikum pochází z antického „ethnos“, což znamená v překladu kmen, rasa, národ. Etnikum je skupina lidí, kteří mají společné znaky, jinými slovy mají vlastní etnicitu (kulturní, rasové, jazykové, teritoriální a historické faktory které vytváří jejich etnickou identitu).⁴³ Někdy se také používají pojmy jako „náboženská menšina“ a „rasová menšina“, které jsou definovány na základě náboženského nebo rasového kritéria.⁴⁴

---

³⁸ (srov.) LETAVAJOVÁ, S. Minorita [online].

³⁹ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. 2006. s. 29.

⁴⁰ ČESKO. *Zákon č. 273/2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů*.

⁴¹ ČESKO. *Zákon č. 273/2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů*.

⁴² (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. s.265.

⁴³ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. 2006. s. 29; 41-42.

⁴⁴ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Teorie, praxe a výzkum.*, 2001. s. 25.

2.1 Historicky významné menšiny v ČR

Zásadní změnu znamenal ve vztahu českých zemí k menšinám hlavně vznik Československa 1918. Československo v letech 1918 – 1938 bylo mnohonárodnostní, žila zde především Maďarská, Polská, Rumunská a Židovská či Romská menšina.⁴⁵ V této části budou krátce nastíněny historicky nejvýznamnější menšiny v České republice, které zde poměrně dlouho setrvaly a stále setrvávají.

Německá menšina byla významnou menšinou v českých zemích (hlavně od 13. století do roku 1945). Německy mluvící obyvatelé postupně pronikali zvláště do pohraničních oblastí (například města Uničov a Bruntál). V roce 1921 při sčítání lidu tvořila německá menšina 3,124 milionů ku 6,57 milionů Čechů. Soužití Čechů a Němců se z počátku obešlo bez závažnějších konfliktů, situace se velmi vyostřila v souvislosti s okupací za druhé světové války. Po ukončení války bylo rozhodnuto o odsunu Němců z Československa. Tento odsun nebyl poklidný a jeho průběh doprovázely excesy a msty Čechů za holocaust. V současné době tvoří občané hlásící se k německé národnosti 0,1% obyvatel České Republiky.⁴⁶

K nepřehlédnutelným menšinovým skupinám v České republice patří Židé. Jejich přítomnost je datována od období raného středověku. Nejvýznamnějším centrem pro židovskou komunitu v Česku je Židovské město v Praze. V minulosti vznikaly další židovské čtvrti v městech jako Plzeň, Litomyšl, Holešov nebo Znojmo. V rámci středověké a novověké společnosti byly časté projevy antisemitismu. Postavení Židů v českých zemích se změnilo na konci 18. století, kdy této menšině dovoleno studium na univerzitách. Tragický osud židy postihl ve většině Evropských zemí v letech 1939 – 1945, kdy byla plánována jejich naprostá likvidace. V současné době se počet Židů v České republice pohybuje okolo 4 tisíc osob (dle vyznání).⁴⁷

K další historické menšině u nás patří Poláci, k vzájemnému prolínání Čechů a Poláků docházelo již od raného středověku. Tato menšina je soustředěna především okolo Těšínska, Karviné a Ostravska. Nárůst příslušníků polské menšiny se objevil v roce

---

⁴⁵(srov.) KRÁKORA, P. a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve střeoevropském kontextu*. 2010. s. 21.

⁴⁶(srov.) KRÁKORA, P. a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve střeoevropském kontextu*. 2010. s. 21 - 25.

⁴⁷(srov.) KRÁKORA, P. a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve střeoevropském kontextu*. 2010. s. 26 – 27.

1920 v souvislosti s rozdělením Těšínska na polskou a českou stranu. Do 50. let 20. století bylo mezi těmito národnostmi určité napětí, postupně však bylo eliminováno. V současné době žije v České republice zhruba 60 tisíc obyvatel polské národnosti.⁴⁸

Mimo uvedených menšin žijí v současné době na území České republiky například také Vietnamci, Romové, Ukrajinci, Bulhaři, Chorvaté, Rusové, Rusíni, Srbové, Maďaři ale také Slováci a další.⁴⁹

2.2 Občanství a ochrana práv ve spojitosti s menšinami

Příslušníkem menšiny se může stát pouze občan daného státu. Nabývání a pozbývání občanství podléhá „Zákonu 40/1993 Sb. o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky“⁵⁰. České státní občanství lze získat několika způsoby – narozením, osvojením, určením otcovství, prohlášením, nalezením a udělením. Pokud cizinec žádá o udělení občanství, musí splňovat několik podmínek⁵¹, kterými je trvalý pobyt v České republice (delší pěti let), čistý trestní rejstřík (v oblasti úmyslných trestných činů) a znalost jazyka.⁵² Pokud cizinec získá české občanství a hlásí se k jiné národnosti, stává se příslušníkem národnostní menšiny.⁵³ V tomto případě můžeme vidět postup, kdy se z imigranta stává občan, z kterého je zároveň příslušník menšiny.

Dokumenty, které stanovují základní ochranu práv všem občanům (a tím také příslušníkům menšin), jsou „Zákon č. I /1993 Sb., Ústava české republiky, ve znění pozdějších předpisů“ a „Zákon č.2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod“, ve znění pozdějších předpisů.⁵⁴ Hlavním zákonem v ČR, který upravuje práva menšin, je „Zákon č. 273/2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů“. Mezi práva menšin, patří svobodná volba příslušnosti k národnostní menšině, sdružování, aktivní účast na veřejném životě, užívání jména v původním jazyce,

⁴⁸ (srov.) KRÁKORA, P. a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském kontextu*. 2010. s. 26 – 27.

⁴⁹ (srov.) KRÁKORA, P. a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském* 2010. s. 29.

⁵⁰ V současné době se projednává novela tohoto zákona. (srov.) *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [databáze online, citováno 2013-06-01].

⁵¹ Zákon stanovuje skutečnosti, které mohou vést k prominutí některých podmínek pro udělení státního občanství. (srov.) ČESKO. *Zákonu 40/1993 Sb. o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky*.

⁵² (srov.) ČESKO. *Zákonu 40/1993 Sb. o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky*.

⁵³ (srov.) ČESKO. *Zákon č. 273/2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů*.

⁵⁴ (srov.) ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. s.96-97

vzdělávání ve vlastním jazyce, nebo kulturní rozvoj menšiny.⁵⁵ Zmínky o ochraně před diskriminací (což je de facto ochrana práv) můžeme najít v mnoha zákonech jako například v zákoníku práce, zákonu o zaměstnanosti nebo ve školském zákoně.⁵⁶ Mezi evropské dokumenty spojené s národnostními menšinami patří „Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin“ a „Evropská charta regionálních či menšinových jazyků“.⁵⁷ Můžeme vidět, že ochrana práv, rovnost a sní související antidiskriminační prostředí je základem jak pro českou společnost, tak pro Evropu v mezinárodním měřítku.

2.3 Vybrané menšiny v České republice a jejich charakteristiky

Obsáhnout v práci celou škálu menšin v České republice je nereálné. Proto byly pro účely této práce vybrány tři specifické menšiny. Dle na sčítání lidu z roku 2011, zjistíme, že nejpočetnější menšinou v České republice jsou Slováci, kterých je něco málo přes 147 tisíc. Na druhém místě jsou Ukrajinci s počtem přes 53 tisíc obyvatel, dále 39 tisíc Poláků, necelých 30 tisíc Vietnamců, přes 18 tisíc Němců a 17 tisíc Rusů. Následují Maďaři s počtem okolo 9 tisíc a Romové s 5 tisíci obyvatel. Důležitým faktem v této bilanci jsou téměř 2 miliony a 800 tisíc lidí, kteří národnost neuvodili.⁵⁸ Cílovou skupinou práce jsou Romové, Vietnamci a Ukrajinci. Vietnamci a Ukrajinci byli vybráni proto, že jsou na prvních příčkách ve výše zmíněném sčítání lidu (pokud pomineme občany s národností států geograficky sousedících s Českou republikou). Romové jsou o poznání níže. Ve výběru této menšiny však hrály roli dva faktory. Prvním je skutečnost, že Romové jsou považováni za skupinu s velmi negativním až nejhorším hodnocením ze strany majority⁵⁹. Druhým faktorem je skutečnost, že se podle sčítání lidu v meziročních bilancích při každém sčítání rapidně snižují počty Romů.⁶⁰ Romů je u nás nejspíše daleko

---

⁵⁵ ČESKO. *Zákon č. 273/2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.*

⁵⁶ (srov.) ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu.* 2008. s.20-28.

⁵⁷ (srov.) ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu.* 2008. s.97.

⁵⁸ (srov.) *Obyvatelstvo podle národnosti podle velikostních skupin obcí.* [online, citováno 2013-04-04]

⁵⁹ (srov.) JANDOUREK, J. *Průvodce sociologií.* 2008. s. 159-160. také ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu.* 2008. s 29.

⁶⁰(srov.) *Vybrané základní ukazatele v dlouhodobém vývoji za Českou republiku.* [online, citováno 2013-04-04]

více, ale ke své příslušnosti se nehlásí. Díky těmto skutečnostem se Romové, Ukrajinci a Vietnamci dostali do popředí zájmu této bakalářské práce.

2.3.1 Romové

Podle Cambridžského slovníku je Rom anglicky „gypsy“ člen rasy původem ze severní Indie, která obvykle cestovala z místa na místo a nyní žije především v Evropě a Severní Americe.⁶¹ Davidová definuje slovo „Rom“, jako souhrnné označení několikati etnických skupin, které mají společný původ, kulturní rysy a osobité charakteristiky. Dříve se místo tohoto pojmu používalo slovo „Cigán“ nebo „Cikán“, které bylo často používáno v negativním slova smyslu.⁶² Široká veřejnost často označuje všechny příslušníky s tmavší pletí a tmavými vlasy za Romy, je ale nutno uvést že ne každý člověk, který svou fyziologií odpovídá romskému etniku Romem skutečně je.⁶³ Zmíněným základním kulturním rysem je Romský jazyk. Je příbuzný hlavně s hindštinou. Romština má mnoho dialektů a jazykových skupin. Tento jazyk se přenáší dodnes převážně ústně. V rámci snahy o asimilaci do společnosti Romové často upouští od vlastního jazyka a používají jazyk majority daného státu.⁶⁴ V českém prostředí je romština nahrazována nezvládnutou, pojmově chudou a špatně strukturovanou češtinou.⁶⁵ Tato kapitola se snaží romskou mentalitu blíže specifikovat.

Historie příchodu Romů do Evropy a do České republiky

Romové v minulosti nikdy neseписovali žádné kroniky. Sledujeme-li zmínky o Romech, zjistíme, že první zprávy jako o „neupravených Egypt'anech“ můžeme v Evropě spatřit někdy okolo 14. století. V Čechách a na Slovensku je první pravděpodobná zmínka (v Dalimilově kronice) datovaná již do roku 1242. Mylná

---

⁶¹(srov.) *Cambridges Dictionaries online* [databáze online, citováno 2013-01-25].

⁶² (srov.) DAVIDOVÁ, E. *Romano drom: Cesty romů 1945- 1990*. Vydání 2004. S. 19.

⁶³ Hirt a Jakoubek tvrdí, že společnost pod definicí „Rom“ zahrnuje jak lidi hlásící se k Romskému etniku, tak nositele typických kulturních vzorců ale také lidi, vyznačující se pouze podobnými vzhledovými charakteristikami. (srov.) LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů*. 2006. S. 63 – 75.

⁶⁴ (srov.) DAVIDOVÁ, E. *Romano drom: Cesty romů 1945- 1990*. 2004. S.20-23. Navrátil uvádí, že podle provedeného výzkumu je Český jazyk preferovaným jazykem romských domácností, pouze jedna pětina Romských domácností uvedla, že doma hovoří stále romsky a jedna třetina jazyky stěídá. (srov.) NAVRÁTIL, P. *Romové v české společnosti*. 2003. s. 117.

⁶⁵ (srov.) ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. 1998. s. 35-36.

představa, že Romové pochází z Egypta, se rozplynula až v 18. století. Podle lingvistické shody se začalo tvrdit, že Romové pochází z Indie.⁶⁶ Indickému původu nasvědčuje také podobná mentalita Romů. Někteří autoři také hovoří o tom, že Romové jsou životem v Indii stále ovlivněni. V době, kdy Romové měli v Indii žít, totiž velké kusy půdy nikomu nepatřily, vyskytovalo se zde mnoho volně dostupných plodin. V Indii je také nehostinné teplo a vlhko. Pokud si to shrneme, Romové nemuseli vyvinout moc úsilí, aby se užívali. Rodiny už v Indii pravděpodobně kočovaly po zemi věnující se nějakému řemeslu. Své výrobky tak mohli Romové měnit za potraviny a zbytek najít ve volné přírodě. O své domy z palmového listí a oblečení se nestarali, protože díky podnebí bylo vše pomíjivé. V nehostinném klimatu život nebyl příliš dlouhý, proto nebylo potřeba zvažovat budoucnost.⁶⁷

První vlna Romů v Evropě, byla nejprve spíše vítána díky novým informacím, postupům a technologiím, ale také hudbě a tanci. Situace se již v 15. století obrátila. Církev považovala Romy za kacíře a obviňovala cikánské věštkyně z čarodějnictví. Světští panovníci je odsuzovali za špionáže, loupežnictví a konkurenci pro řemeslnické cechy. Postoj nenávisti a útlaku Romů se táhl dále dějinami. Mírnější tlak byl na ně kladen v zemích jihovýchodní Evropy na rozdíl od západu, kde byli vyháněni nebo někdy dokonce i beztrestně zabíjeni. Politika eliminace se změnila v 18. století politikou asimilace.⁶⁸ Útlak vyvrcholil v období druhé světové války, kdy se Romové stejně jako židé a další skupiny staly objektem cílené likvidace v koncentračních táborech.⁶⁹ Po válce zůstalo z původních Romů pouze 600 osob.⁷⁰ Zásadní zlom přišel pro tuto menšinu v Čechách v roce 1958, kdy byl přijat zákon „O trvalém u usídlení kočujících a polokočujících osob“.⁷¹ Komunistická vláda zvolila politiku vnucování kulturního modelu majority, prostřednictvím budování romských škol, přidělení práce, bytu bez ohledu na příbuzenství rodů.⁷² Romům byl tak sebrán jejich typických způsob života.

---

⁶⁶ (srov.) BARTOLOMĚJ, D. *Dějiny Romů*. I. 1994. s.13 – 19.

⁶⁷ (srov.) ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. s.123-125.

⁶⁸ (srov.) ŠÍŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s.120., také DAVIDOVÁ, E. *Romano drom: Cesty romů 1945- 1990*. 2004. S. 16.-19.

⁶⁹ (srov.) BARTOLOMĚJ, D. *Dějiny Romů*. I. 1994. s.272 – 277.

⁷⁰ Původní počet nebyl nikdy evidován, protože se v žádném meziválečném sčítání lidu nezjišťovala Romská příslušnost, některé odhady ale tvrdí, že v Čechách, na Moravě, Slezsku, Slovensku a Podkarpatské Rusi se mělo vyskytovat o něco málo více Romů, než je 100. tis.. (srov.) NEČAS, C. *Holocaust českých Romů*. I. 1999. s. 15.

⁷¹ (srov.) NEČAS, C. *Historický kalendář: Dějiny českých Romů v datech*. 1997. s.81.

⁷² (srov.) DAVIDOVÁ, E. *Romano drom: Cesty romů 1945- 1990*. 2004. S.201-211.

Šišková rozděluje romské přistěhovalce v ČR do 3 chronologicky po sobě jdoucích vln, které mají různé stupně integrace v závislosti na okolnostech jejich příchodu.⁷³ První vlna se uchýlila hlavně do pohraničí, do domů vysídleného německého obyvatelstva. Stěhovaly celé klany. Romové z první vlny jsou většinou považováni za starousedlíky, majorita s těmito Romy většinou nemá problém. Povedlo se jim zachovat si své tradice a většinou i jazyk. Po první vlně následovala další vlna v rozmezí 50.- 60. let 20. století. Po celém Slovensku byl prováděn nábor do těžkého průmyslu v Čechách, tudíž šlo vesměs pouze o fyzicky zdatné mladé muže. Původním předpokladem vlády bylo, že se tito lidé vrátí zpět na Slovensko, což se ale nestalo. Díky rozlišnosti klanů a mládí těchto jednotlivců se jim nepodařilo zachovat své tradice. Většina z nich se snažila asimilovat do společnosti, přesto však nebyli úplně přijati. Třetí a poslední vlna Romů vznikla na popud centralizované vlády, kdy země přijala usnesení o likvidaci cikánských osad. Romské rodiny byly rozdrobeny do měst, tak aby se na první pohled problém s integrací vyřešil. Těmto Romům se dramaticky změnily životní podmínky, bydleli separovaně od své „velké rodiny“ v přiděleném bytě s přidělenou prací, změnilo se jejich trávení volného času. Ve městech navíc nebyli lidé na romskou minoritu zvyklí. Právě tito a jejich potomci mají u nás největší problémy, jsou často nedůvěřiví a nepřátelští vůči společnosti a ztrácejí i nadále svoji kulturní identitu.⁷⁴ Problémy s poslední méně integrovanou vlnou společnost nejspíš projektuje do romské menšiny jako celku.

V současné době se podle expertních odhadů nachází v České republice okolo 200 – 300 tis. romských občanů, přičemž se ale při sčítání lidu, domů a bytů prakticky každoročně přihlásí pouze několik desítek tisíc.⁷⁵ Je potřeba chápat, že současný způsob života, hodnotový vzorec a vztah k vlastní identitě Romů, je současně výsledkem chybných kroků asimilační politiky druhé poloviny 20. století.⁷⁶ Případné negativní chování tak nelze vyčítat pouze Romům samotným.

Etnická specifika Romů

Romové, podle některých výzkumů, častěji propadají návykovým látkám a nejsou schopni racionálně zacházet s finančními prostředky. Alkoholismus a ekonomické

⁷³ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s.120- 121.

⁷⁴ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s.120- 121.

⁷⁵ (srov.) MARADA, R. *Etnická různorodost a občanská jednota*. 2006. s. 221. také NAVRÁTIL,P. *Romové v české společnosti*. 2003. s. 11 – 12.

⁷⁶ (srov.) DAVIDOVÁ, E. *Romano drom: Cesty Romů 1945- 1990*. 2004. S.201.

problémy můžeme vysvětlit tím, že Romové neprožívají čas v souvislosti s horizontem minulosti a budoucnosti. Omezují se na prožívání aktuální přítomnosti, což je patrné v jejich bezprostřednosti ale také neodpovědnosti. Se zaměřením na přítomnost souvisí preferování prožitku a uspokojování momentálních potřeb. Romové preferují silné prožitky i za cenu ztrát v budoucnosti. Svobodný a bezstarostný život je na pomyslném vrcholu hodnotového žebříčku.⁷⁷ Specifickou oblastí romské osobnosti je také vztah reality a fikce. Je patrná silná identifikace se svou osobní představou, kterou často vnímají jako realitu (podobně jako malé neromské děti). Ve výsledku pak Romové špatně rozlišují mezi fikcí a realitou a nejsou ochotni věřit něčemu, co si sami nezvnitřnili. Romové mají smysl pro nonverbální komunikaci, jejich dorozumívání probíhá z velké části dle obličejové mimiky a gestikulace. Typické je nárazové afektové jednání, hlučné řešení sporů s hrozivými gesty a nadávkami.⁷⁸

Tradice Romů

Určité tradice se vyskytují v životě Romů během všech velkých událostí v životě (jako je těhotenství ženy, porod, narození dítěte, křtiny, námluvy, svatba a smrt). Týkají se hlavně jakýchsi rituálů na základě pověr. Těhotná žena se například nesmí dívat na škaredá zvířata, ale měla by konzumovat vše, co chce (i alkohol). Při narození nemá mít žena na sobě kovové předměty. Narozené dítě je naproti tomu chráněno kovovým předmětem pod polštářem do svých křtin, aby ho nemohla vyměnit obdoba jakési „zlé čarodějnice“.⁷⁹ V souvislosti se svatbou byl dříve častý tzv. institut ceny za nevěstu⁸⁰, kdy se rodiče mladých snoubenců domlouvali na částce, která byla vyplacena rodičům nevěsty po určité době šťastného manželského soužití.⁸¹ Další rituály, založené na víře v dobré a zlé duchy, jsou vykonávány při úmrtí (pálí se textil zemřelého, zakrývají se zrcadla a jiné).⁸² Oslavy jsou většinou velkolepé a Romové vydávají nemalé částky na občerstvení a nápoje. Slaví většinou všechny generace pospolu, přičemž každé věkové kategorie vytváří jakési separované skupinky podle věku a pohlaví.⁸³ Na starší generaci Romů je

⁷⁷ (srov.) BAKALÁŘ, P. *Psychologie Romů*. 2004. s.75.

⁷⁸ (srov.) BAKALÁŘ, P. *Psychologie Romů*. 2004. s.75-79.

⁷⁹ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s.128 – 133.

⁸⁰ Přestože se již „vykoupení nevěsty“ často nepraktikuje, podle provedených výzkumů Romové ale stále preferují romského partnera. (srov.) NAVRÁTIL, P. *Romové v České společnosti*. 2003. S. 169.

⁸¹ (srov.) COHN, W. *Cikáni*. 2009. s. 40-47.

⁸² (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s.133.

⁸³ (srov.) COHN, W. *Cikáni*. Vydání první. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 40-47.

patrné tradiční oblékání, ženy nosí pestré vzorované látky a muži tmavší obleky. V romských rodinách se dříve udržovaly tradiční mravy jako úcta ke starším nebo odpor k nahotě. Členové rodiny se před sebou nesvlékali a nechodili doma ve spodním prádle.⁸⁴ Romové nemají vlastní tradiční svátky, většinou slaví křesťanské svátky.⁸⁵ Důležitou roli v tom, zda rodina dodržuje tradiční romské zvyky, hraje nejspíš míra integrace do společnosti a hodnotový systém rodin. Významným faktem je také skutečnost, že některé zvyky (různých kultur) zanikají a některé zůstávají pouze v pasivní znalosti.⁸⁶ Údaje o počtu romských rodin udržujících své zvyky, zůstávají nezodpovězené.

Tradiční romská rodina a pojetí výchovy

Sociální organizace (ve smyslu příbuzenských společenství) jsou „základním kamenem“ tradiční romské kultury.⁸⁷ Romská rodina je patriarchální. Muž má povinnost ekonomicky zajistit rodinu, žena zajišťuje jídlo a chod domácnosti.⁸⁸ Hlavní funkční jednotkou rodiny je „familija“ – širší rodina. Domácnost často zahrnuje tři generace synů, jejich manželky a děti. Romové fungují také v širší komunitě nazývané „kumpánija“, kde se nemusí jednat pouze o rodinné příslušníky. V čele tohoto společenství stojí jeden Romský muž.⁸⁹ Rodina je tak velkou hodnotou, že individualismus a osobní ambice jsou negovány a charakterizovány jako odvrácení se od Romství.⁹⁰ Význam romské rodiny dnes zeslábl, vyskytuje se i násilí na dětech, odkládání romských dětí do dětských domovů či promiskuita žen.⁹¹ Pro výchovný styl je charakteristický nedostatek řádu a absence pravidelného režimu - například stravy či spánku. Romové si toto určují podle aktuální potřeby. Neříkají prosím nebo děkuji. Důsledkem této výchovy je neschopnost podřídit se autoritě, malá odolnost ke stresu, neschopnost udržet pozornost po dlouhou dobu, nebo odložit své uspokojení na později.⁹² Romské děti na druhou stranu nejsou pod tlakem

---

⁸⁴ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 122.

⁸⁵ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 122.

⁸⁶ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 127.

⁸⁷ (srov.) KALEJA, M. KNEJP, J. *Mluvme o Romech*. 2009. s. 78.

⁸⁸ (srov.) ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. 1998. s.46.

⁸⁹ (srov.) BAKALÁŘ, P. *Psychologie Romů*. 2004. s.41-42.

⁹⁰ (srov.) BAKALÁŘ, P. *Psychologie Romů*. 2004. s.76.

⁹¹ (srov.) ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. 1998. s.45-46.

⁹² (srov.) BAKALÁŘ, P. *Psychologie Romů*. 2004. s.44-49.

vysokých nároků rodičů a mají méně tabuizovaných témat, což je činí méně neurotickými.⁹³ Můžeme tedy vidět, že se romská rodina velmi liší od rodiny české.

Život Romů v ČR

V České republice existují dvě skupiny Romů – Romové socializovaní a nesocializovaní. Ti socializovaní jsou neproblémovou skupinou, která pracuje a kulturně žije. Část socializovaných Romů tvoří romská elita - podnikatelé, vysokoškolsky vzdělaní lidé a profesionální hudebníci. Lidé, kteří se většinou hlásí k Romství, ale žijí odděleně od jiných Romů a často mají také neromského partnera. Skupinu nesocializovaných tvoří závislí na sociálních dávkách⁹⁴ a Romové, jejichž zdrojem příjmů je kriminální činnost. Jde hlavně o obyvatele romských osad a ty, kteří mají velmi nízkou kvalifikaci a špatné pracovní návyky.⁹⁵ Právě nezaměstnanost patří mezi největší problémy jejich života. Podle odborných odhadů se bilance nezaměstnaných Romů pohybuje okolo 70-80%. Zbytek Romů je zaměstnán v různých odvětvích. Většinou se jedná o méně kvalifikované manuální práce. Specifickým problémem způsobu života některých Romů je vybydlování přidělených bytů, což někteří psychologové vysvětlují jako vzdor proti nátlaku k přizpůsobení se neromskému životu.⁹⁶ Ve vztazích Romů a Čechů je oboustranný konflikt, Češi Romům vyčítají např. hlučnost, nízkou kvalifikaci, špatnou pracovní morálku, Romové zase Čechům citový chlad, nadřazené chování a rasistické sklony.⁹⁷ V soužití Čechů a Romů tak můžeme vidět oboustranné konflikty.

2.3.2 Ukrajinci

Ukrajinci jsou po Slovácích druhou nejvíce zastoupenou menšinou v České republice.⁹⁸ Tato kapitola má za cíl krátce nastínit okolnosti a motivaci příchodu Ukrajinců do ČR a jejich etnická specifika.

---

⁹³ (srov.) ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. 1998. S. 35-36.

⁹⁴ Závislost na sociálních dávkách je způsobena tím, že Romové jsou často zaměstnání na špatně placených postech, kdy je pro ně výhodnější pobírat sociální dávky (příp. pobírat sociální dávky a pracovat „na černo“) než vystoupit na oficiální pracovní trh. (srov.) ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. 1998. S. 37.

⁹⁵ (srov.) BAKALÁŘ, P. *Psychologie Romů*. 2004. s.121.

⁹⁶ (srov.) ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. 1998. S. 35-36.

⁹⁷ (srov.) ŠÍŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 123.

⁹⁸ (srov.) BAREŠOVÁ, I. *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. 2010. s. 21.

Příchod Ukrajinců do ČR

Ukrajinci (dříve Rusíni, nebo Malorusové⁹⁹) přicházeli do České republiky po pádu komunismu. Jejich migrace měla (a i dnes má) spíše ekonomické příčiny – Ukrajinci představují pro mnohé firmy levnou pracovní sílu. Pracují především ve stavebnictví. Největší ukrajinské komunity se nacházejí v Praze, Brně, Karlových Varech, Ostravě nebo Přerově¹⁰⁰ a také v Praze.¹⁰¹

Stopy Ukrajinců v Čechách lze zachytit již od 16. Století. Masovější příchod proběhl koncem 19. století, kdy do větších měst přicházela hlavně za studiem ukrajinská inteligence, která opouštěla vlast z politických důvodů, přičemž cílovou lokalitou byla nejčastěji Praha nebo Příbram. Další emigrace se uskutečnila na začátku 20. století.¹⁰² Ukrajinská komunita v této době byla u nás velmi aktivní. Působily zde například ukrajinské spolky, fungovalo ukrajinské divadlo, ukrajinská univerzita, gymnázia nebo zařízení pro ukrajinské děti předškolního věku. Ukrajinské spolky a aktivity zanikly po německé okupaci, čímž se rozvoj ukrajinské kultury zastavil až do roku 1989. Většina Ukrajinců byla po celou dobu asimilována do majoritní společnosti.¹⁰³ V 90. letech začala být ukrajinská komunita opět aktivní, vznikaly společenské organizace jako například „Sdružení Ukrajinců v České republice“ (1990), „Ukrajinská iniciativa“ (1994). V těchto organizacích se však sdružovaly a sdružují hlavně členové Ukrajinské menšiny, ukrajínští přistěhovalci spíše sporadicky. Proto byla vytvořena organizace „Fórum Ukrajinců České republiky“ (2001).¹⁰⁴ V polovině 90. let 20. století vypukla na Ukrajině Ekonomická krize. Ta motivovala hlavně mladé muže k cestě do České republiky.¹⁰⁵ V současné době jsou u nás Ukrajinci početnou menšinou, ale také velkou migrační skupinou (na základě nejčastěji přechodného povolení k pobytu), hlavními pull faktory jsou geografická blízkost a pracovní příležitosti.¹⁰⁶ Výhodou je také jazyková a kulturní blízkost.¹⁰⁷ Z tohoto krátkého nástinu historie příchodu Ukrajinců tak můžeme vidět, že pod obecným pojmem

---

⁹⁹ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 81.

¹⁰⁰ (srov.) LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR*. 2006. S. 53.

¹⁰¹ (srov.) LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR*. 2006. S. 32 – 45.

¹⁰² (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 84.

¹⁰³ (srov.) LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR*. 2006. s. 32 – 45.

¹⁰⁴ (srov.) ZILYNSKYJ, B. *Ukrajinci v Čechách a na Moravě stručný nástin dějin*. 2002. s. 68 – 69.

¹⁰⁵ (srov.) PAVLÍKOVÁ, E. SLÁDEK, K a kol. *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR*. 2003. s. 68.

¹⁰⁶ (srov.) LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR*. 2006. s. 32 – 45.

¹⁰⁷ (srov.) LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR*. 2006. s. 35.

„Ukrajinci V ČR“ lze spatřit nejednotnou skupinu, rozdělenou na dva díly – ukrajinští migranti a čeští občané s Ukrajinskou národností.

Národnostní specifika

Základní hodnotový žebříček Ukrajinců neukazuje žádné rapidní rozdíly v porovnání s Čechy. Pro Ukrajince je charakteristická vyšší míra religiozity a národní hrdosti, která může přecházet až v určitou idealizaci vlastního státu.¹⁰⁸ Většina Ukrajinců v Česku často navštěvuje kostel (převážně řeckokatolické tradice). Docházení do kostela je možnost jak se scházet se svými krajany a vyměňovat si informace nejen o kulturních akcích s ukrajinskou tematikou. Příkladem je kostel Sv. Klimenta v Praze.¹⁰⁹ Další hodnotou je pro Ukrajince rodina, vztahy v rodině a s přáteli. Co jsou schopni udělat pro rodinu, můžeme vidět také v Česku, kdy Ukrajinci přijedou hlavně za prací a snaží se uživit zbytek rodiny ve své vlasti. Mají pověst flexibilních pracovníků, otevřených, přátelských a pohostinných lidí.¹¹⁰ Z našich tří vybraných menšin tak můžeme předpokládat, že Ukrajinci jsou menšinou, která je nejméně odlišná od České společnosti.

Tradice Ukrajinců

Tradice souvisejí s významnými církevními svátky.¹¹¹ Velmi důležité jsou pro Ukrajince Velikonoce a (hned poté) také Vánoce. Na Ukrajině je převážně používán juliánský kalendář. Vánoce tedy připadají na začátek ledna. Během těchto lednových dní se uskutečňuje tradiční zpívání koled a zabijačka. Vánoční svatá večere má dvanáct chodů. Po večeri následuje dětské koledování spojené s divadlem zvaným „vertep“. Na leden také připadá oslava nového roku. Na den sv. Jana Křtitele připadá církevní svátek svěcení vody, což se slaví také plaváním v řekách. Ukrajinci jsou velmi pověřiví, což dokazují tradiční rituály, mezi které patří například Vánoční hádání budoucnosti ze stébel slámy, ranní koupel se stříbrnou mincí nebo zákaz sušení prádla na Vánoce.¹¹²

---

¹⁰⁸ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 87-88.

¹⁰⁹ (srov.) DRBOHLAV, D. – EZZEDINE- LUKŠÍKOVÁ, P. *Výzkumná zpráva: Integrace cizinců v ČR* [online citováno 2013-01-07,]. 2004.

¹¹⁰ (srov.) LIGHT POINT. *Poznáte Rusku od Ukrajinky?* [online, citováno 2013-01-07]. 2012.

¹¹¹ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 88.

¹¹² (srov.) LIVINSKÝ, O. *Ukrajinské Vánoce ctí tradice, víru i pověry.....* [online, citováno 2013-01-07] aktualizováno 2013.

Ukrajinci a problematika zaměstnanosti

Ukrajinci v Česku často vykonávají především manuální, nekvalifikovanou práci, kterou většina Čechů nechce vykonávat pro vysokou náročnost a nízké platové ohodnocení.¹¹³ Přesto, že vykonávají nekvalifikovanou práci, má nadpoloviční většina Ukrajinců pracujících v České republice ukončené středoškolské vzdělání. Ukrajincům se často nedaří uplatnit se ve své vlasti.¹¹⁴ S Ukrajinci je spojován fenomén nelegální pracovní migrace, která využívá síť zprostředkovatelů a podnikatelů. Zprostředkovatelé (neboli tzv. „klientský systém“) fungují také v legální migraci, někdy také používají výhrůžky a vykořisťování. Objevuje se i zneužívání zaměstnavatelem – nízký plat, nadměrně dlouhá pracovní doba a v extrémech zadržování cestovních dokladů.¹¹⁵ Tato problematika v oblasti zaměstnanosti se zjevně týká spíše migrantů. Otázkou je, jestli oblast profesní můžeme u ukrajinské menšiny v Česku charakterizovat podobně jako u ukrajinských migrantů, nebo zda se jejich situace na trhu lepší společně s nabytím českého občanství.

Život Ukrajinců v Česku

Ukrajinci si stěžují na nedostatečnou míru pochopení od českého obyvatelstva. Soužití Ukrajinců s českou majoritní společností jinak nevykazuje příliš velké problémy.¹¹⁶ Leontiyeva naproti tomu v kontextu s ukrajinskou menšinou tvrdí, že vztah české společnosti k přistěhovalcům z bývalého sovětského bloku je jiný, než k cizincům ze západních zemí. Dle ní jsou Ukrajinci netolerováni stejně jako Romové, přičemž nejde o interpersonální komunikaci, ale spíše o mediální obraz. Média dle ní pomáhají utužování předsudků ve smyslu „co Ukrajinec to dělník nebo mafján“.¹¹⁷ Pro nově příchozí Ukrajince v Česku je charakteristický, na rozdíl od dříve usazených, chudý kulturní život, slabé znalosti jazyka a minimální spolupráce s organizacemi.¹¹⁸ Největší koncentrace Ukrajinců

---

¹¹³ (srov.) PAVLÍKOVÁ, E. SLÁDEK, K a kol. *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR*. 2003.s. 51.

¹¹⁴ (srov.) BURIÁNEK, J a kol. *Interkulturní vzdělávání*. 2002. s. 367.

¹¹⁵ (srov.) JÁNSKÁ, E. Ukrajinec – symbol levné pracovní síly nebo zdroj investic na Ukrajině?. *In Geografické rozhledy*. 2006-2007 č. 5. S. 2-3.

¹¹⁶ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 88.

¹¹⁷ (srov.) HORAŇOVÁ, B. *Nečitelní cizinci*. 2003. s. 40-41.

¹¹⁸ (srov.) DRBOHLAV, D. a kol. *Ukrajinská komunita v České republice. Výzkumná zpráva projektu pro MV ČR*. [online, citováno 2013-01-07]

je ve velkých městech jako Praha, Brno nebo v oblastech se zahraničními investicemi jako Mladá Boleslav a Liberec.¹¹⁹

2.3.1 Vietnamci

Vietnamci jsou v naší republice po Slovácích a Ukrajincích třetím nejpočetnějším menšinovým etnikem,¹²⁰ přesto však nejsou oficiálně uznanou menšinou v ČR.¹²¹ Setkáváme se s nimi prakticky ve všech městech České republiky, často je však známe pouze jako snaživé prodejce. V této podkapitole se budeme snažit zjistit něco více o této menšině.

Příchod Vietnamců do ČR

Vietnamci přicházeli do České republiky již od roku 1948.¹²² V době komunistického režimu ČSSR spolupracovala s Vietnamskou demokratickou republikou stejně jako s dalšími komunistickými zeměmi. Vietnamci se začali přijíždět do naší země za pracovními příležitostmi a vzděláním na základě „Dohody o hospodářské vědecko-technické spolupráci“ a „Dohody o kulturní spolupráci“.¹²³ Na začátku 80. let zde žilo okolo 30 ti tisíc vietnamských občanů, převážná část pracovala. Vietnamská měna však nebyla v té době kompatibilní s ostatními měnami, proto Vietnamci cestovali po republice a domů rodinám posílali cenné druhy zboží (mopedy, kola, léky,...). V této době vznikaly mezi soužitím české většiny a vietnamské menšiny konflikty. České majorita s uzavřenými hranicemi nebyla připravená plně přijmout kulturně a vzhledově odlišné Vietnamce. Také jim vadilo jejich obchodování. Vietnamci měli problémy s životem v Evropě, byly to zejména jiné klimatické podmínky, naprosto odlišný jazyk a kultura. Přes částečnou

---

¹¹⁹ (srov.) JÁNSKÁ, E. *Ukrajinec – symbol levné pracovní síly nebo zdroj investic na Ukrajině?.* In *Geografické rozhledy*. [online, citováno 2013-02-12] ročník 2006-2007 č. 5. S. 2.

¹²⁰ (srov.) BAREŠOVÁ, I. *Současná problematika východoasijských menšin v České republice.* 2010. s. 21.

¹²¹ V Česku je 12 oficiálně uznaných menšin, v současné době se v médiích mluví o snaze Vietnamců o uznání. Přestože je v této práci zařazujeme do menšin obecně pod označení „neoficiální národnostní menšina“ (srov.) Vietnamci v Česku se chtějí stát uznávanou národnostní menšinou. In *České noviny*. [online, citováno 2013-6-1]

¹²² (srov.) MARTÍNKOVÁ, Š. *Vietnamská komunita v Praze.* 2010. s. 9.

¹²³ (srov.) LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR.* 2006. S. 53. také ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu.* 2008. s.136-139.

znalost češtiny z jazykových kurzů a styk s Čechy v práci byli spíše považováni za uzavřenou, ale klidnou komunitou.¹²⁴

Po roce 1985 se počet Vietnamců v ČSSR snižoval. Někteří se odmítli vrátit do své vlasti a ilegálně zůstávali. V 90. letech tu tedy byli vietnamští zaměstnanci, podnikatelé, vietnamští studenti a také Vietnamci ilegálně přítomní. V současnosti je další skupina. A to vietnamské děti narozené v ČR po roce 1990. Tyto děti prošly a prochází českým vzdělávacím systémem. Někteří umí svůj původní jazyk, jiní mluví výhradně česky.¹²⁵ V současné době se v souvislosti s vietnamskými dětmi mluví o fenoménu „banánových dětí“¹²⁶. Podle Českého statistického úřadu se u nás každým rokem narodí kolem 400 vietnamských dětí.¹²⁷ Toto číslo je poměrně vysoké vzhledem ke skutečnosti, že Vietnamci nejsou oficiálně uznáni jako menšina.

Etnická specifika

V komunikaci s asijskými lidmi je jazyková, ale i kulturní bariéra. Vliv odlišnosti jazyka a kultury vidíme například v odlišnosti gestikulace. Na našem kontinentě si například běžně dáváme ruce v bok nebo ruce zkřížíme na prsou, Asiat těmito gesty symbolizuje rozhořčení. Evropan mává na svého známého, zatímco Asiat¹²⁸, tím stejným gestem volá druhého k sobě a zároveň dává najevo podřízenost nebo nadřazenost způsobem ohnutí dlaně.¹²⁹ Všechny dálněvýchodní národy nejprve ve společnosti zdraví muže a až poté ženy. Úctu vůči jiné osobě se v Asii projevuje stisknutím ruky oběma rukama. Po pozdravu se Vietnamci dotazují na zdraví druhého a jeho rodiny. Tato otázka je kladena oboustranně jako znamení respektu k dané osobě a jeho rodině. Neodpověď, nebo nezeptat se je chápáno jako nezdvořilost. Vietnamci se velmi často usmívají a nahlas smějí a to hlavně v situacích, kdy dojde k nějakému nedorozumění, omylu nebo pokud jsou v rozpacích. Při pracovním jednání si často asijské nosí malé dárky a pozornosti. Dárek je projevem úcty, která se ještě zdvojnásobí, pokud je předmět podáván oběma rukama.

---

¹²⁴ (srov.) LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR*. 2006. s. 48.

¹²⁵ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. S139-139.

¹²⁶ Vietnamské děti jsou navenek „žluté“ a uvnitř „bílé“, jedná se o jakousi krizi vlastní identity, některé děti mají blíže ke svým Českým vrstevníkům, ale jsou nuceni dodržovat vietnamské tradice, cítí se tedy částečně Vietnamci a částečně Čechy. (srov.) MARTÍNKOVÁ, Š. *Vietnamská komunita v Praze*. 2010. s. 36-37.

¹²⁷ (srov.) MARTÍNKOVÁ, Š. *Vietnamská komunita v Praze*. 2010. s. 34-37.

¹²⁸ Zde Šišková zmiňuje asijské lidi obecně, kteří mají dle ní stejný kulturní základ. (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. s. 139-145.

¹²⁹ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. s. 139-145.

Kritika na veřejnosti je chápána jako velká potupa a újma na cti, proto preferují spíše kritiku v soukromí. Asiáté příliš nerealizují pohled z očí do očí, protože symbolizuje domýšlivost.¹³⁰ Dávají menší průchod svým emocím a tomu, co si skutečně myslí, to je pro ně základem slušného chování a motivem k velké úctě.¹³¹ Problémy, které je třeba vyřešit, se sdělují velmi šetrně tak, aby vznikl co nejmenší konflikt.¹³² Velmi specifické je asijské stolování, běžným zvykem je mlaskat a říhat (což symbolizuje spokojenost a pochvalu hostiteli).¹³³ Zanecháním zbytků jídla v misce dávají Vietnamci najevo sytost.¹³⁴ Můžeme tak vidět, že při návštěvě Vietnamu by bylo opravdu obtížné domluvit se gestikulací, udržet tamní zásady stolování a slušného chování bez velmi dobré znalosti vietnamské (asijské) kultury.

Vietnamská rodina

Rodina je pro Vietnamce velkou životní hodnotou. Rodinné vztahy jsou často velmi těsné i mezi vzdálenějším příbuzenstvím (i velmi vzdálený příbuzný v Česku je pro Vietnamce ve vlasti zárukou, že o něj bude postaráno¹³⁵). To je výsledek dlouhodobého působení konfuciánství. Straším lidem (rodičům, učitelům nebo také starším sourozencům) se musí prokazovat úcta.¹³⁶ Úcta se očekává hlavně od dětí k jejich rodičům a dalším členům rodiny. Asijci chápou rodinu v širším slova smyslu (všechny tetičky, bratrance, strýčky) a snaží se všemi členy udržet dobrý vztah.¹³⁷ Vietnamská rodina je podobně jako Romská patriarchální, rozhoduje otec, nebo nejstarší syn.¹³⁸

Jedním z nejdůležitějších morálních principů otce je vydělat na živobytí a postarat se o rodinu. Děti jsou vedeny k úspěchu. Jsou po nich požadovány co nejlepší výsledky¹³⁹,

¹³⁰ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 102.

¹³¹ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. S139-145..

¹³² (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. s. 100.

¹³³ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 102.

¹³⁴ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. S139-145

¹³⁵ (srov.) SCHEU, H. CH. *Migrace a kulturní konflikty*. 2011. s. 212.

¹³⁶ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 100 – 101.

¹³⁷ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. S139-145.

¹³⁸ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. s. 100.

¹³⁹ V tomto směru se hovoří obecně o asijské kultuře a tzv. „asijské výchově“ (srov. ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. s. 139-145). Asijská výchova je pověstná svou disciplínou a touhou po co největším úspěchu dítěte, jediným přijatelným pouze nejlepší výsledek. Příkladem je americká profesorka čínského původu Amy Chua, která vydala publikaci o výchově, kde popisuje rozdíly mezi americkou a asijskou výchovou. Východiskem její výchovy je právě disciplína založená na každodenním několikatihodinovém studiu. (srov.) CHUA, A. *Battle hymn of the tiger mother*. 2011.s. 1-4. Podobný závěr vychází také z dokumentu Banánové děti. (srov.) RYŠAVÝ, M. *Banánové děti* [film]. 2009.

aby se mohli v budoucnu zase oni postarat o svou rodinu.¹⁴⁰ Vietnamští rodiče jsou často zaneprázdnění podnikáním, proto své děti svěřují českým pečovatelkám.¹⁴¹ Tento krok může také souviset se snahou o profesní úspěchy – pokud rodiče neumí dobře česky, dítě se u těchto žen jazyk výborně naučí. Někteří mladí Vietnamci mluví o velkém konzervatismu v rodině – kdy prakticky nemohou mít jiný názor. Samozřejmě se očekává, že se přidají k názoru rodiny nebo komunity, protože čest rodiny, komunity a vlasti je vysoko v žebříčku hodnot.¹⁴² Vietnamské děti by podle této představy měly být profesně úspěšné, ale zachovávat tradiční hodnoty.

Vietnamské zvyky

Vietnam se díky své poloze často střetával s čínskou kulturou. Vietnamská kultura je založená hlavně na náboženství, které přišlo z Číny, jedná se o buddhismus, konfucianismus a taoismus.¹⁴³ Způsob přípravy a konzumace jídla jsou jednou z nejpatrnějších tradic při kontaktu s Vietnamci. Celá rodina se schází a rokuje u jídla – oběda. Stolování je pak časově náročnou záležitostí, řeší se chod domácnosti, obchody, vzdělání dítěte a jiné. Nejvýznamnějším svátkem jsou oslavy nového roku (kalendářní obřad vítající jaro¹⁴⁴) na přelomu ledna a února, kdy se Vietnamci navzájem navštěvují a dávají si dárky. Součástí je právě stolování a novoroční bohatá tabule. Pohostinnost je pro Vietnamce prioritní ctností.¹⁴⁵ Silnou tradicí je uctívání předků, údajně v každé domácnosti nalezneme oltář s tradiční výzdobou (fotografie mrtvých příbuzných, ovoce, vonné tyčinky). Většina svátků je doprovázena ohňostroji, velkými pouličními sešlostmi (někdy i s maskami – například v podobě známého draka) a celkovou barevností. Sama vietnamská města disponují i ve všední den velkou různorodostí a živostí. Vietnamské zvyky jsou dobře vidět v největší vietnamské tržnici SAPA v Praze, která je pro svou autenticitu zvaná jako „Malá Hanoj“.¹⁴⁶

---

¹⁴⁰ (srov.) RYŠAVÝ, M. *Banánové děti* [film]. 2009.

¹⁴¹ (srov.) BROUČEK, J. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. 2003. s. 20

¹⁴² (srov.) RYŠAVÝ, M. *Banánové děti* [film]. 2009.

¹⁴³ (srov.) BURIÁNEK, J a kol. *Interkulturní vzdělávání*. 2002. s. 381- 383.

¹⁴⁴ (srov.) BROUČEK, J. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. 2003. s. 20.

¹⁴⁵ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 103.

¹⁴⁶ (srov.) RYŠAVÝ, M. *Banánové děti* [film]. 2009.

Život Vietnamců v České republice

Pro vietnamskou menšinu je charakteristická její uzavřenost, která je způsobena velkou odlišností kultury, jazyka a věnováním veškerého volného času práci. Tato skutečnost často vedlo a vede k předsudkům ve společnosti.¹⁴⁷ Většina vietnamských občanů je ekonomicky činných, podniká na základě živnostenského oprávnění v oblasti nákupu a prodeje (hlavně textilu a obuvi, bez ohledu na původní profesi). Životní podmínky zde jsou pro Vietnamce stále výhodnější než v jejich rodné vlasti. To přes negativní aspekty jako jsou překážky v podnikání, jazyková bariéra nebo pocit odcizení či v některých případech nepřátelské projevy chování.¹⁴⁸ Od 50. let 20. století až doposud nebyly vztahy mezi Vietnamci a Čechy výrazně posíleny.¹⁴⁹ Ze sociálního hlediska již v ČR vniká Vietnamská hierarchie. Významné postavení mají vietnamští starousedlíci. Ve střední třídě se nachází obchodníci a podnikatelé, nejnižší vrstvu tvoří nově příchozí Vietnamci, kteří jsou závislí na svých příbuzných nebo pracují v zaměstnaneckém poměru.¹⁵⁰

V oblasti ovládání českého jazyka je úroveň u Vietnamců velice rozlišná. Můžeme se setkat jak s velkým množstvím Vietnamců, kteří český jazyk neovládají, tak s těmi, kteří jazyk ovládají na různých úrovních. Mladí příslušníci vietnamské menšiny narození v České republice většinou český jazyk ovládají výborně jak po stránce verbální, tak po stránce písemné.¹⁵¹ Významným faktorem, který oddaluje integraci je představa většiny Vietnamců, že v Česku zbohatnou a následovně se vrátí do Vietnamu, což se často neděje. Problém jsou také odlišné klimatické podmínky.¹⁵² Pro většinu Vietnamců není prioritou integrace ne do většinové společnosti, ale do ekonomického systému země. Veškerý svůj čas tak tráví prací. V České republice také existují zprostředkovatelské služby, které suplují komunikaci s majoritou ve formě poradenství, komunikace s úřady a překladu.¹⁵³ O Vietnamcích se mluví jako o uzavřené skupině, například Uherek uvádí, že je to menšina, „která je relativně uzavřená a má tendenci kontrolovat informace, které o sobě

---

¹⁴⁷ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 104.

¹⁴⁸ (srov.) LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR*. 2006. s. 53.

¹⁴⁹ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 2001. s. 105.

¹⁵⁰ (srov.) SCHEU, H. CH. *Migrace a kulturní konflikty*. 2011. s. 212.

¹⁵¹ (srov.) BAREŠOVÁ, I. *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. 2010. s. 21.

¹⁵² (srov.) LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR*. 2006. s. 53.

¹⁵³ (srov.) MARTÍNKOVÁ, Š. *Vietnamská komunita v Praze*. 2010. s. 34-37.

poskytné“.¹⁵⁴ Pokud je tomu opravdu tak, můžeme se ptát, zda jsou Vietnamci tolik pracovním vyčerpání, nebo zde existuje nějaká „integrační bariéra“.

---

¹⁵⁴ (srov.) UHEREK, Z- ČERNÍK, J. *Výzkumné zprávy a studie o integraci cizinců na území České republiky* [online]. 2004. s. 4.

3 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Jen podle jazyka je odhadováno, že na světě existuje okolo 5 ti tisíc etnických společenství, neboli kultur¹⁵⁵, neplatí ale, že by se jednotlivé kultury držely v ohraničeném prostoru. Svět je opravdu multikulturní. Podobně je tomu také v Evropě, ta je velmi diverzifikovaná, rozdíly neodstraňuje ani stále sílící globalizace.¹⁵⁶ Můžeme vidět, že multikulturní výchova je opravdu nezbytnou záležitostí ve světovém měřítku, evropském měřítku, ale také v měřítku jednotlivých států, jakožto i rámci menších územních celků a jednotlivců.

3.1 Multikulturní výchova jako pojem

Začněme nejprve slovem „kultura“¹⁵⁷, v širším pojetí zahrnuje vše, co vytváří lidská civilizace (materiální i duchovní výtvoř), v užším pojetí je vztahována k projevům chování lidí. Zahrnujeme sem například zvyklosti, způsoby komunikace, hodnoty, zkušenost, zachovaná tabu. Samotná „multikulturní výchova“ je edukační činností. Zaměřuje se na to, naučit lidi z různých etnik, národů, rasových a náboženských skupin žít pospolu.¹⁵⁸ Synonymem pro multikulturní výchovu je interkulturní výchova, interkulturní vzdělávání a někdy také výchova ke světovému občanství.¹⁵⁹ Laicky řečeno je multikulturní výchova snahou o bezproblémové společné soužití. Základní myšlenkou multikulturní výchovy je uznávat existenci jednotlivých kultur a považovat je za zcela sobě rovnocenné. Toto je nazýváno jako princip „kulturní plurality“, nebo také „kulturního relativismu“.¹⁶⁰ Opakem je etnocentrismus, neboli tendence poznávat, hodnotit a definovat svět pouze z perspektivy vlastní kultury.¹⁶¹ V multikulturní výchově je často skloňován pojem multikulturalismus, ten v širším pojetí značí ideologii zabývající se multikulturním

---

¹⁵⁵ (srov.) (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. 2006. s. 216.

¹⁵⁶ (srov.) BOSSWICK, Wolfgang a Charles HUSBAND. *Comparative European Research in Migration, Diversity and Identities*. 2005. s. 13 -14.

¹⁵⁷ Pokud mluvíme o kultuře určitého státu hovoříme o „kulturním vzorci“. Ve světě najdeme mnoho společenství s různými kulturními vzorci. Pokud se setkají dva kulturní vzorce, výsledkem čehož dojde ke změně alespoň jednoho z nich, hovoříme o „akulturaci“. Jednotlivé kulturní vzorce je možné pochopit pouze v kontextu jejich vlastních norem, hodnot a idejí. (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. 2006. s. 46. a také PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: teorie, praxe, výzkum*. 2001. s. 35.

¹⁵⁸ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. 2006. s. 15-48.

¹⁵⁹ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: teorie, praxe, výzkum*. 2001. s. 40.

¹⁶⁰ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. 2006. s. 15-48.

¹⁶¹ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: teorie, praxe, výzkum*. 2001. s. 33.

prostředím, v užším slova smyslu pak znamená teorii o přístupu k integraci, a tvrdí, že je potřeba zachovávat pluralitu kultur.¹⁶² Opakem multikulturalismu je asimilace. Ta je přístupem, který vyžaduje úplné přizpůsobení se jedince nebo skupiny majoritě a ztrátu kulturní identity. K asimilaci¹⁶³ může docházet dobrovolně, ale častěji vynuceně.¹⁶⁴ Významnou úlohu v multikulturní výchově hraje vzdělávání na školách všech stupňů, politická a náboženská rétorika¹⁶⁵, přičemž je na uvážení jednotlivých pedagogů, politiků, náboženských představitelů a médií jaký bude jejich vliv. Zda budou ovlivňovat toleranci pozitivně či negativně.

3.2 Základní pojmy užívané v multikulturní výchově

Nežli se pustíme do multikulturní výchovy v pomáhajících profesích, je nutné nastínit si základní principy a terminologii multikulturní výchovy. Těmi jsou hlavně ty jevy, které se multikulturní výchova snaží eliminovat. Jsou jimi rasismus, xenofobie, předsudky a stereotypy.

Pojem rasa je používán převážně v biologii nebo antropologii, označuje fyzický rozdíl v lidském rodě.¹⁶⁶ Lidské rasy jsou skupiny, které mají své specifické tělesné znaky. Tyto znaky jsou dědičné a vznikly rozlišností geografických teritorií. V základní taxonomii ras se vymezuje rasa europoidní (evropská), mongoloidní (lidé blízkého východu) a negroidní (původně africká). Multikulturní výchova se však zaměřuje spíše na kulturní a psychologickou odlišnost, jako jsou hodnoty a normy jednotlivých skupin.¹⁶⁷ Tendence odmítat cizí hodnoty a normy, vlivem jakéhosi strachu nazýváme „xenofobie“.¹⁶⁸ Projevy, které překračují vnímání rasových odlišností a přetváří je na nepřátelské chování (verbální nebo fyzické) vůči příslušníkům rasy, označujeme jako „rasismus“. Odmítavý postoj, nebo předsudek však ještě nemusí být rasismem. Je jím ve chvíli, kdy přechází do upírání práv

---

¹⁶² (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. s. 37.

¹⁶³ Multikulturalismu, asimilace a etnocentrismus jsou považovány za základní modely integrace do společnosti, jejich podrobnějšímu popisu se jsme věnovali v první kapitole.

¹⁶⁴ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. s. 265.

¹⁶⁵ (srov.) NAVRÁTIL, P. *Romové v české společnosti*. 2003, s. 190- 191.

¹⁶⁶ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: teorie, praxe, výzkum*. 2001. s. 27.

¹⁶⁷ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. s. 53.

¹⁶⁸ ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. 2008. s. 268.

¹⁶⁹, neboli do rasové diskriminace (v zaměstnání, vzdělávání a podobně). Jedním z projevů rasismu je také rasová segregace,¹⁷⁰ kdy jde většinou o porušení práv formou omezení volného pohybu. Diskriminace také souvisí s předsudkem, který je motivací pro diskriminační jednání.¹⁷¹

Při styku kultur vznikají předsudky a stereotypy. Někteří autoři tyto dva pojmy vykládají jako synonyma, my si je však rozdělíme jako dva různé pojmy. Předsudek je definován jako stabilní druh postoje negativního rázu, který zakládá negativní jednání proti objektu předsudku¹⁷². Stereotyp je mínění o určité skupině lidí, které se zakládá na šablonovitém způsobu vnímání, mohou být jak negativní tak i pozitivní. Předpokládá se, že zdrojem předsudků a stereotypů je sociální mikroprostředí člověka (rodina, partner, přátelé) a makroprostředí (médiá, škola, názory sdílené společností).¹⁷³

3.3 Cíl multikulturní výchovy

Obecným cílem je podpora vzájemných vztahů mezi různými sociokulturními skupinami – hlavně menšinami a majoritou. Tento cíl klade nároky jak na samotnou většinovou společnost, ale také na minority. Nejlépe jsou cíle definované pro naše školství v podobě kompetencí, kterých mají žáci nebo studenti nabýt. Mezi ně patří znalosti o etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti (nutná je znalost vlastní kultury), orientace v multikulturní společnosti, vznik a využití interkulturních kontaktů, dialog, tolerance, respekt a otevřenost k odlišným skupinám a osobám. Zásadní je dovednost čelit projevům intolerance a diskriminace a snaha o spravedlivé řešení konfliktů.¹⁷⁴ Multikulturní výchova nemá ukazovat pouze rozdíly, ale také principy lidství, které jsou společné všem bez rozdílu.

---

¹⁶⁹ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. 2006. s. 53.

¹⁷⁰ Příkladem je situace černochů v USA do 50. let 20. století, kdy černoši neměli přístup do „bělošských“ škol. (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: teorie, praxe, výzkum*. 2001. s. 29.

¹⁷¹ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: teorie, praxe, výzkum*. 2001. s. 29; 38.

¹⁷² Allport již v roce 1954 popsal pět stádií vývoje etnických předsudků. Do prvního stádia patří očeřňování a pomlouvání, ze kterého se vyvíjí oddělování etnické skupiny od majority (neboli izolace), které evokuje vznik ghatt. Třetím stádiem je diskriminace, neboli upírání občanských práv. Diskriminace pokračuje k fyzickému napadení vůči osobám nebo jejich majetku. Posledním stádiem je vyhlazování vůči celým skupinám lidí, tak, jak ho známe z 40. let 20. století. (srov.) JANDOUREK, J. *Průvodce sociologií*, 2008. s. 160-161.

¹⁷³ (srov.) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: teorie, praxe, výzkum*. 2001. s. 37; 161.

¹⁷⁴ (srov.) ČLOVĚK V TÍSNI. *Interkulturní vzdělávání*. 2002. s. 14-15.

Po roce 2000 byla multikulturní výchova vložena na školy základní, střední ale také na gymnázia. Cíle multikulturní výchovy lze charakterizovat prostřednictvím závazných kurikulárních dokumentů českého školství - „Bílé knihy“ a „Rámcového vzdělávacího programu“.¹⁷⁵ Pro představu Rámcový vzdělávací program pro základní školy má za cíl naučit děti komunikovat a žít ve skupině, poznávat jiné kultury a tolerovat je, uznávat principy rovnocennosti, naučit základní pojmy multikulturní výchovy. Učitelé mají také vykonat preventivní zásahy před rasizmem a xenofóbií.¹⁷⁶ Otázkou však je, jak probíhá multikulturní výchova v realitě školního prostředí, zda se pedagogům daří efektivně měnit hodnoty a postoje žáků kým směrem a jaké názory a postoje mají sami pedagogové v multikulturní oblasti.

Pokud bychom chtěli zjistit, v jaké situaci je naše společnost z hlediska autorů multikulturní výchovy, můžeme vidět, že současnou situaci vidí spíše negativně. Často mluví o rasismu, diskriminaci a xenofobii v souvislosti s Českou společností. Leontiyeva naši společnost vidí jako velmi homogenní, která není nakloněna přijímání vlivů cizích migrantů a jako dosti xenofobní.¹⁷⁷ Podobně se vyjadřuje Šišková, která jako nejvíce diskriminovanou skupinu vidí Romy.¹⁷⁸ Dle těchto autorek tak cíle multikulturní výchovy nejsou v České republice dosud zcela naplněny.

3.4 Multikulturní výchova a pomáhající profese sociální pedagogika

V této podkapitole se budeme věnovat důležitosti a významu multikulturní výchovy v přípravě pracovníků v pomáhajících profesích. Termín pomáhající profese označuje povolání, která jsou založena na profesní pomoci druhým lidem. Patří sem zdravotnické profese, profese zaměřené na sociální pomoc, duchovní, psychologové nebo terapeuti a další.¹⁷⁹ Do pomáhajících profesí patří také sociální pedagogika. Sociální pedagogika má více definic, v jedné z nich je definovaná jako disciplína zaměřující se jak na skupiny

---

¹⁷⁵ (srov.) KREJČÍ, A. – ŠOTOLA, J. *Metodika pro realizaci multikulturní výchovy formou zážitkové pedagogiky*. 2012. s. 14 – 15.

¹⁷⁶ (srov.) MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rámcový vzdělávací program*. 2007. s. 97.

¹⁷⁷ (srov.) LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů*. 2006. s. 5.

¹⁷⁸ (srov.) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. II. aktualizované vydání. 2008. s. 29.

¹⁷⁹ (srov.) GÉRINGOVÁ, J. *Pomáhající profese: Tvořivé zacházení s odvrácenou stranou*. 2011. s. 21.

s problémy patologického charakteru, tak na skupiny rizikové, ale především také na celou populaci. Sociální pedagogika se snaží o utváření osobnosti, pedagogizaci prostředí ale také se zaměřuje na prevenci a terapii sociálních deviací. Skupiny rizikové nebo s problémy jsou často také menšiny. Mezi její úkoly patří reagovat na problémy ve společnosti v globálním významu.¹⁸⁰

Pedagog obecně pomáhá lidem realizovat jejich potenciál a pomáhá stát se plnohodnotným členem společnosti. Multikulturní výchova se má projevovat v praktických výchovných činnostech. Sociální pedagog se pohybuje hlavně v oblastech sociální práce a pedagogiky volného času. Zabývá se problematikou výchovy, snahy o převýchovu, prevence, intervence a poradenství.¹⁸¹ V oblasti volnočasové pedagogiky má otevřené pole působnosti pro multikulturní výchovu v majoritní společnosti (částečně možná také se zastoupením menšin).¹⁸² Skutečnost, že se sociální pedagogika pohybuje i v oblasti sociální práce¹⁸³, nám přináší do spojitosti s multikulturní výchovou sociální dimenzi. Navrátil považuje sociální práci za nástroj boje proti sociálnímu vyloučení, kterým jsou ohroženy i kulturní menšiny, což mnohonásobně zvyšuje pravděpodobnost kontaktu s menšinami. Sociální pracovníci se také často setkávají s lidmi v jejich přirozeném prostředí¹⁸⁴, to na ně klade znalostní nároky v oboru multikulturní výchovy.

Multikulturní výchova souvisí se sociální pedagogikou také jako věda, protože má význam ve vytváření postojů v naší společnosti, přičemž sociální pedagogika se zabývá problematikou specifických vlivů prostředí a jejich ovlivňováním. V důsledku toho se tak sociální pedagogika musí zabývat také multikulturní výchovou v teorii i praxi. Gulová považuje semináře a přednášky multikulturní výchovy při studiu za zásadní, a to z toho důvodu, že tolerance k ostatním je pro výkon této profese nezbytná.¹⁸⁵

---

¹⁸⁰ (srov.) GULOVÁ, L. *Sociální pedagogika a multikulturní výchova v otázkách*. s. 13.

¹⁸¹ (srov.) GULOVÁ, L. *Sociální pedagogika a multikulturní výchova v otázkách*. s. 45-53.

¹⁸² (srov.) GULOVÁ, L. *Sociální pedagogika a multikulturní výchova v otázkách*. s. 11-53.

¹⁸³ Sociální pedagog je podle Zákona o sociálních službách způsobilý také k vykonávání sociální práce. (srov.) ČESKO. *Zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách*.

¹⁸⁴ (srov.) NAVRÁTIL, P. *Romové v české společnosti*. 2003, s. 190- 191.

¹⁸⁵ (srov.) GULOVÁ, L. *Sociální pedagogika a multikulturní výchova v otázkách*. s. 45-53.

4 VÝZKUM

Tento výzkum navazuje na předchozí kapitolu, kde bylo vysloveno, že názory na menšiny jsou pro studenty Sociální pedagogiky podstatné. Pro účely této práce byl vybrán kvantitativní typ výzkumu, je definovaný jako „systematické, empirické a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy“.¹⁸⁶ Kvantitativní výzkum obsahuje stanovení problému, formulaci hypotéz, testování hypotéz a prezentování výsledků.¹⁸⁷

4.1 Definice výzkumného problému

Na základě tohoto tvrzení se pokusíme zjistit, jaké jsou názory ve spojitosti s Romy, Ukrajinci a Vietnamci u studentů Sociální pedagogiky na Univerzitě Palackého Olomouc a u pracovníků této pomáhající profese v praxi. Budeme se zabývat pohledem těchto studentů a pracovníků na tři vybrané menšiny, reálností jejich potencionálního přátelství s Romy, Ukrajinci a Vietnamci. Obě skupiny budeme v průběhu výzkumu srovnávat a hledat rozdíly.

4.2 Stanovení výzkumného cíle

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké jsou názory studentů Sociální pedagogiky a vybraných pracovníků v praxi ke třem menšinám v České republice a zda jsou tyto názory podobné a zda se tyto názory statisticky liší.

Kromě tohoto hlavního cíle má výzkum také následující dílčí cíle:

1. Zjistit jaké jsou názory studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi na Romy.
2. Zjistit, jaké jsou názory studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi na Ukrajince.

---

¹⁸⁶ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 2007. s. 12.

¹⁸⁷ (srov.) CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*., 2007. s. 12-23.

3. Zjistit, jaké jsou názory studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi na Vietnamce.
4. Zjistit, zda existují statisticky významné rozdíly ve vnímání Romů mezi studenty prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybranými pracovníky v praxi.
5. Zjistit, zda existují statisticky významné rozdíly ve vnímání Ukrajinců mezi studenty prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybranými pracovníky v praxi.
6. Zjistit, zda existují statisticky významné rozdíly ve vnímání Vietnamců mezi studenty prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybranými pracovníky v praxi.
7. Zjistit, zda existují statisticky významné rozdíly mezi reálností potenciálního přátelství s Romy u studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi.
8. Zjistit, zda existují statisticky významné rozdíly mezi reálností potenciálního přátelství s Ukrajinci u studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi.
9. Zjistit, zda existují statisticky významné rozdíly mezi reálností potenciálního přátelství s Vietnamci u studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi.
10. Zjistit, zda existují statisticky významné rozdíly na otázku potenciálního přátelství s Romy uvnitř skupiny vybraných pracovníků v praxi podle jejich věku.
11. Zjistit, zda existují statisticky významné rozdíly na otázku potenciálního přátelství s Romy uvnitř skupiny vybraných pracovníků v praxi podle jejich věku.
12. Zjistit, zda existují statisticky významné rozdíly na otázku potenciálního přátelství s Romy uvnitř skupiny vybraných pracovníků v praxi podle jejich věku.

Předchozí dílčí cíle lze přeformulovat do následujících výzkumných otázek:

1. Jaké jsou názory studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi na Romy?
2. Jaké jsou názory studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi na Ukrajince?

3. Jaké jsou názory studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi na Vietnamce?
4. Existují statisticky významné rozdíly ve vnímání Romů mezi studenty prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybranými pracovníky v praxi?
5. Existují statisticky významné rozdíly ve vnímání Ukrajinců mezi studenty prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybranými pracovníky v praxi?
6. Existují statisticky významné rozdíly ve vnímání Vietnamců mezi studenty prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybranými pracovníky v praxi?
7. Existují statisticky významné rozdíly mezi realitami potenciálního přátelství s Romy u studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi?
8. Existují statisticky významné rozdíly mezi realitami potenciálního přátelství s Ukrajinci u studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi?
9. Existují statisticky významné rozdíly mezi realitami potenciálního přátelství s Vietnamci u studentů prezenčního studia Sociální pedagogiky na UP v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi?
10. Existují statisticky významné rozdíly na otázku potenciálního přátelství s Romy uvnitř skupiny vybraných pracovníků v praxi podle jejich věku?
11. Existují statisticky významné rozdíly na otázku potenciálního přátelství s Romy uvnitř skupiny vybraných pracovníků v praxi podle jejich věku?
12. Existují statisticky významné rozdíly na otázku potenciálního přátelství s Romy uvnitř skupiny vybraných pracovníků v praxi podle jejich věku?

Výzkumné otázky 1 -3 budou zodpovězeny pomocí průzkumu odpovědí, kde bude zjištěno, jaké je procentuální zastoupení jednotlivých odpovědí v každé skupině, výsledky z každé skupiny budou spolu srovnávány. Výzkumné otázky 4 - 12 budou vyřešeny pomocí testu Chí kvadrát pro kontingenční tabulku v části výzkumného šetření. Souhrn odpovědí na všechny výzkumné otázky bude poskytnut v závěru.

4.3 Stanovení hypotéz

Pro potřeby výzkumu je nutné z výzkumných otázek stanovit nulové alternativní hypotézy, jejichž platnost budeme ověřovat testem Chí-kvadrát.

TESTOVANÁ PROBLEMATIKA Č. 1

Výzkumná otázka

Existují statisticky významné rozdíly v pohledu na Romy, Ukrajince a Vietnamce mezi studenty a pracovníky v praxi?

Statistické hypotézy

H₁₀ Mezi názory studentů a pracovníků na Romy není statisticky významný rozdíl.

H_{1A} Mezi názory studentů a pracovníků na Romy je statisticky významný rozdíl.

H₂₀ Mezi názory studentů a pracovníků na Ukrajince není statisticky významný rozdíl.

H_{2A} Mezi názory studentů a pracovníků na Ukrajince je statisticky významný rozdíl.

H₃₀ Mezi názory studentů a pracovníků na vietnamskou komunitu není statisticky významný rozdíl.

H_{3A} Mezi názory studentů a pracovníků na vietnamskou komunitu je statisticky významný rozdíl.

TESTOVANÁ PROBLEMATIKA Č. 2

Výzkumná otázka

Existují statisticky významné rozdíly mezi reálností potencionálního přátelství s Romy, Ukrajinci a Vietnamci u studentů a pracovníků?

Statistické hypotézy

H₄₀ Mezi studenty a pracovníky není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Romy.

H_{4A} Mezi studenty a pracovníky je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Romy.

H₅₀ Mezi studenty a pracovníky není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Ukrajinci.

H_{5A} Mezi studenty a pracovníky je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Ukrajinci..

H₆₀ Mezi studenty a pracovníky není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Vietnamci.

H₆A Mezi studenty a pracovníky je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Vietnamci..

TESTOVANÁ PROBLEMATIKA Č. 3

Výzkumná otázka

Jsou statisticky významné rozdíly v názorech k přátelství s Romy, Ukrajinci a Vietnamci uvnitř skupiny pracovníků dle věku?

Statistické hypotézy

H₇0 Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Romy.

H₇A Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Romy.

H₈0 Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Ukrajinci.

H₈A Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Ukrajinci.

H₉0 Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Vietnamci.

H₉A Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Vietnamci.

Tabulka č. 1 Hypotézy

4.4 Metoda sběru dat

Metodou získávání dat byl zvolen dotazník, což je soustava předem připravených písemných otázek, které jsou pečlivě seřazeny a na které odpovídá respondent opět písemně.¹⁸⁸ Dotazník obecně musí splňovat nároky jasnosti, srozumitelnosti, jednoznačné formulace otázek a požadavek nesugestivnosti otázek.¹⁸⁹ V tomto výzkumu byl využit dotazník s uzavřenými položkami, některé otázky byly doplněny položkou polouzavřenou (pokud by se respondent neztotožnil s jednou z připravených odpovědí). Vytvořený

¹⁸⁸ (srov.) CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 2007. s. 163.

¹⁸⁹ (srov.) CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 2007. s. 169 -170.

dotazník (Příloha č. II.) má 13 otázek a je zaměřený na zjišťování názorů. Při formulaci otázek se kladl důraz také na to, aby otázky nebyly sugestivní a aby neobsahovaly názor autora. Z osobních údajů byl zjišťován pouze věk a pohlaví.

4.5 Charakteristika respondentů

Výzkum byl proveden u dvou skupin respondentů. První skupinou byly studenti bakalářského prezenčního studia oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Palackého v Olomouci, druhou pracovníci pomáhajících profesí z Olomouce, kteří zastávají posty s kvalifikací odpovídající absolventům oboru Sociální pedagogiky. Do skupiny pracovníků se řadí sociální pracovníci Úřadu práce Olomouc, sociální pracovníci Okresní správy sociálního zabezpečení, pracovníci Orgánu sociálně právní ochrany dětí, Charity Olomouc, dále vychovatelé Dětského domova Olomouc a vychovatelé družin 11 základních škol v Olomouci.¹⁹⁰ Velikost vzorku činí 80 respondentů v každé skupině, dohromady tedy 160 respondentů.

Výběr respondentů byl realizován metodou záměrného anketního výběru, kdy se studenti i pracovníci účastnili výzkumu na základě vlastního svobodného rozhodnutí. Počáteční snahy o náhodný prostý výběr zhatila skutečnost, že ne všichni oslovení respondenti spolupracovali.

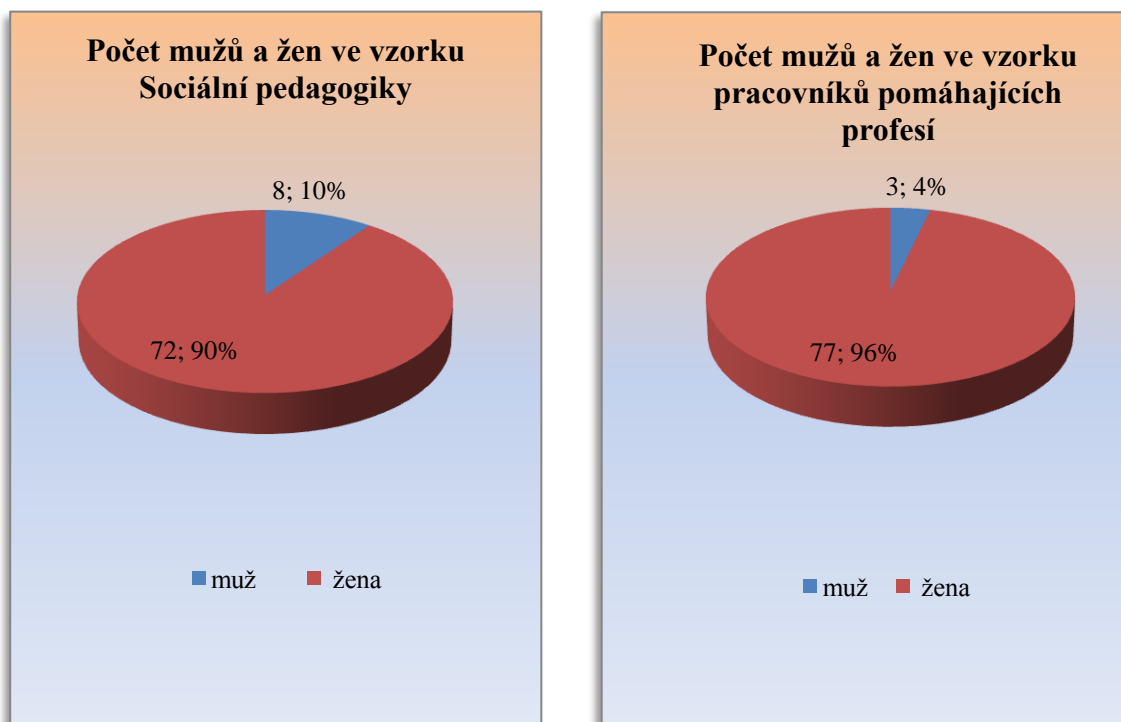
¹⁹⁰ Jednotlivé školy nejsou záměrně jmenovány z důvodu přání několikaletí škol a jejich vedení, aby dotazník byl plně anonymní.

Skupina I. – studenti pomáhající profese -Sociální pedagogiky			
Ročník	počet respondentů	v %	v % celkem
I. ročník	30	37,5	18,75
II.ročník	30	37,5	18,75
III. ročník	20	25	12,5
celkem I. skupině	80	100	50
Skupina II. – pracovníci pomáhajících profesí			
Instituce	počet respondentů	v %	v % celkem
Úřad práce, Okresní správa sociálního zabezpečení, Orgán sociálně právní ochrany dětí	31	38,75	19,375
Dětský domov	3	3,75	1,875
Charita Olomouc	6	7,5	3,75
Základní školy v Olomouckém kraji	40	50	25
celkem v II. skupině	80	100	50
Skupina I. a II.			
respondenti celkem			V %
			100
			160

Tabulka č. 2 Složení respondentů

Mezi studenty sociální pedagogiky, kteří se zúčastnili výzkumu, bylo 10% mužů a 90 % žen, jak můžeme vidět na grafu níže. Průměrný věk je 21,7 let, modus je 22 let. Mezi vybranými 80 pracovníky je počet mužů ještě nižší, činní 4% mužů ku 96% žen. Průměrný věk je 37,6 let , modus je 40 let. ¹⁹¹

¹⁹¹ Nízký počet mužů v našem vzorku (studentů i pracovníků) podporuje teorii o „feminizaci“ v pomáhajících profesích se zaměřením na výchovu.

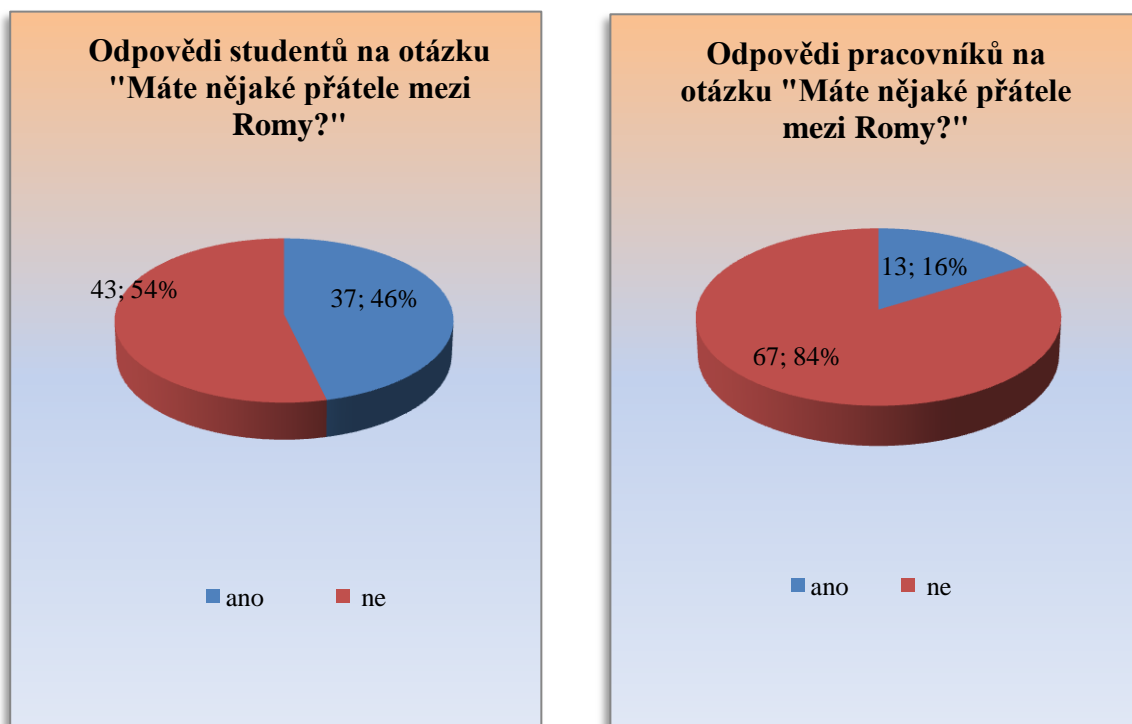
Graf č. 1a a Graf č.1b Počet mužů a žen ve vzorku

4.6 Analýza dat

V následujícím průzkumu odpovědí studentů Sociální pedagogiky a pracovníků s obdobnou kvalifikací zjišťujeme, jaké jsou názory na Romy, Ukrajince a Vietnamce a jaké jsou mezi studenty a pracovníky procentuální rozdíly v odpovědích. Otázky jsou prozkoumávány postupně dle pořadí otázek v dotazníku.

Otázka č. 1 „Máte nějaké přátele mezi Romy?“

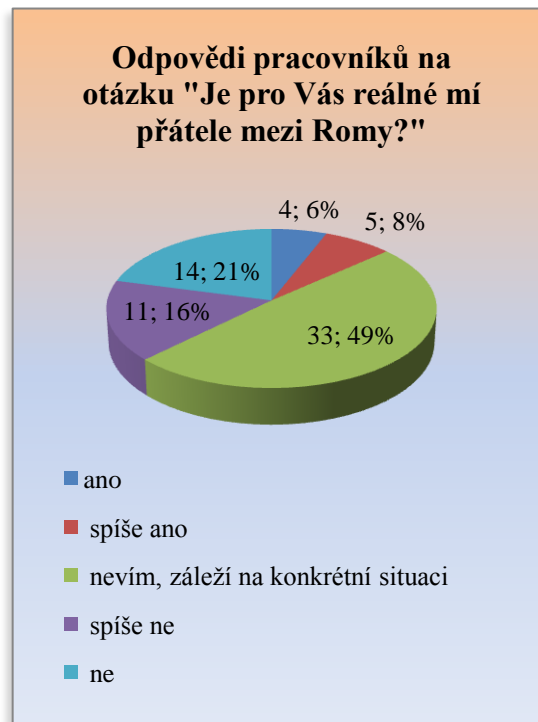
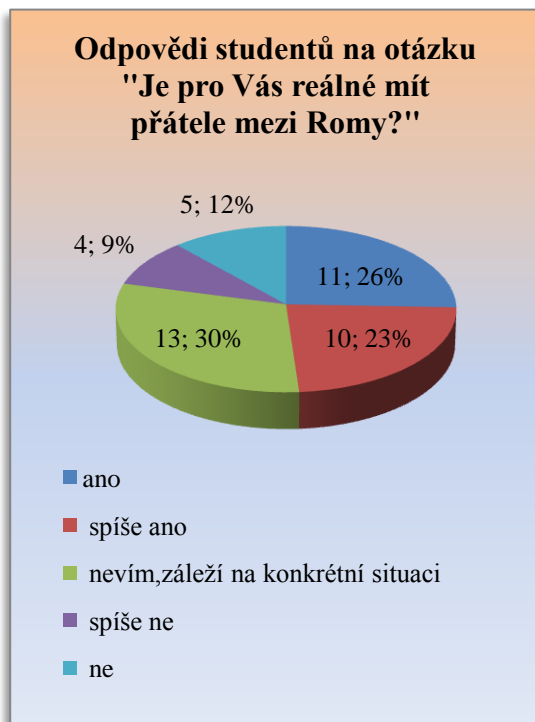
V grafu 2a a 2b můžeme vidět, že 46% studentů má přátele mezi Romy a 54% je nemá přátele mezi Romy, počet pracovníků s Romskými přáteli je nižší, jde o 16%, přátele mezi Romy nemá 84%.

Graf č. 2a a Graf č. 2b Odpovědi na otázku „Máte nějaké přátele mezi Romy?“

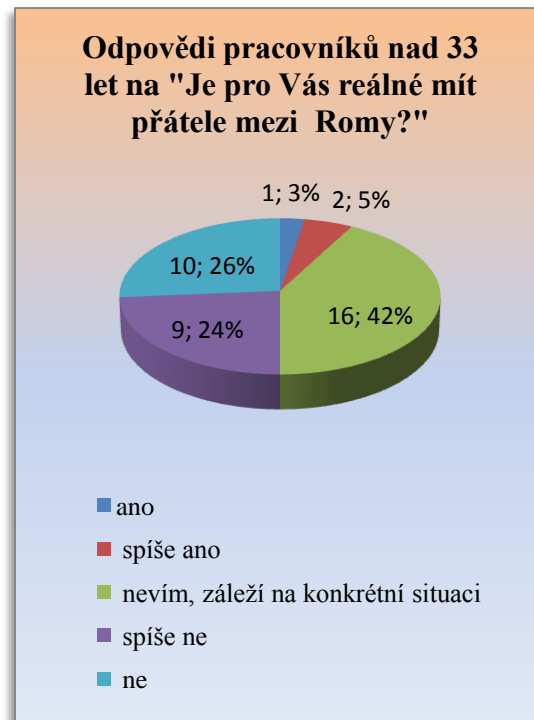
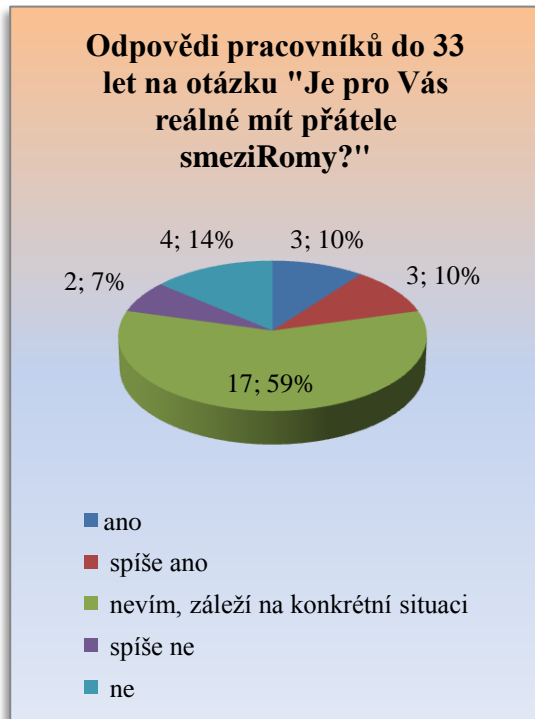
Podotázka otázky č. 1. - „Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ne, je pro Vás reálné mít přátele mezi Romy?“

Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří na předchozí otázku odpověděli „ne“. Celkový počet studentů odpovídajících na tuto otázku byl 43 studentů a 67 pracovníků. U studentů získala nejvíce procent neutrální odpověď „nevím, záleží na konkrétní situaci“ – 30% a hned poté kladná odpověď „ano“. „Spíše ano“ volilo 23%, 9% a 12% zbývajících respondentů označilo záporné „spíše ne“ a „ne“. U pracovníků získala nejvíce procent také neutrální odpověď (49%), hned za ní byla nejčtenější odpověď jasně negativní „ne“ s 21%, „spíše ne“ volilo 16% respondentů. Pozitivní odpovědi zvolilo celkem 14% respondentů z řad pracovníků. Obě skupiny nejvíce volily stejnou odpověď, která k otázce přátelství s Romy přistupuje neutrálně. Další procenta jsou však odlišná, u studentů bylo více procent v kladných odpovědích, u pracovníků naopak v záporných.

Graf č. 3a a Graf č. 3b Odpovědi na otázku „Je pro Vás reálné mít přátele mezi Romy?“

U této podotázky byla také samostatně zkoumána skupina pracovníků, která byla rozdělena na dvě skupiny. První skupina do 33 let nečastěji odpovídala na neutrální odpověď „nevím, záleží na konkrétní situaci“, stejně jako skupina nad 33 let. Pracovníci mladší 33 let dále označovali „ne“ ve 14%, „ano“ a „spíše ano“ obě v 10%. V 7% označovali mladší pracovníci „spíše ne“. Pracovníci nad 33 let na druhém místě označili jasné „ne“ s 26%, dále „spíše ne“ s 24%. Poslední bylo „spíše ano“ a „ano“ s 5% a 3%.

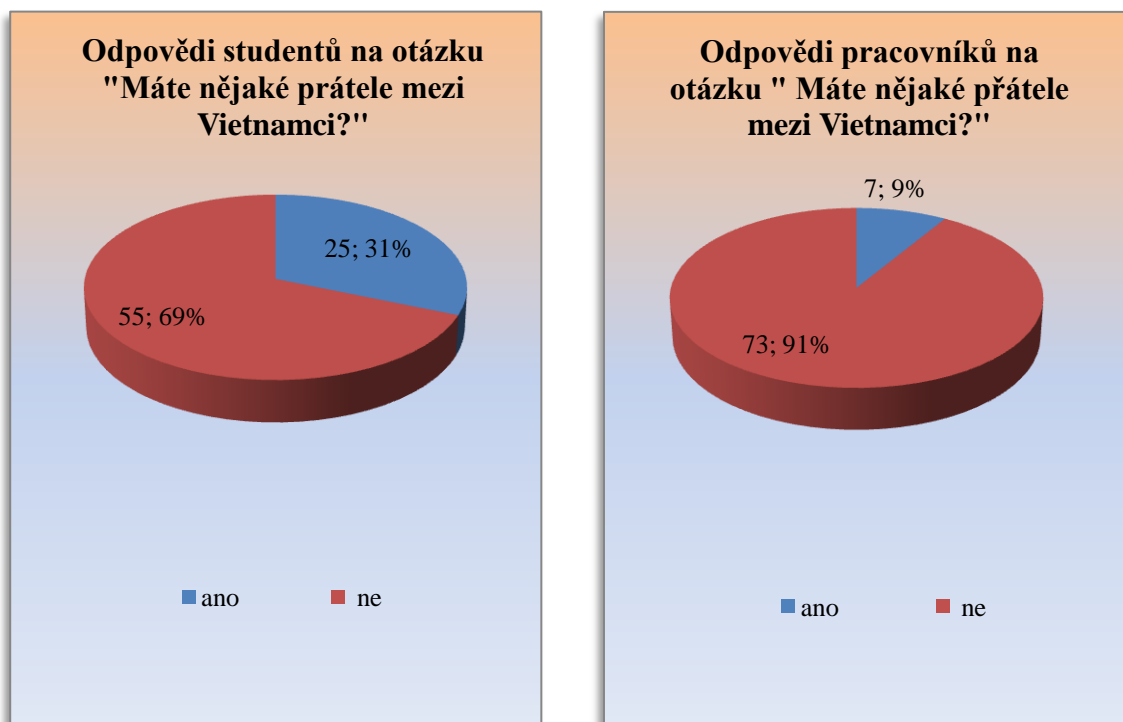

Graf č. 4a a Graf č. 4b Odpovědi na otázku „Je pro Vas reálnemu mít přátele mezi Romy?“

Otázka č. 2 „Máte nějaké přátele mezi Vietnamci?“

Na otázku, zda mají přátele mezi Vietnamci, odpovědělo kladně 31% studentů a 9% pracovníků, záporně 69% studentů a 91% pracovníků. Můžeme zde vidět velké procentuální rozdíly.

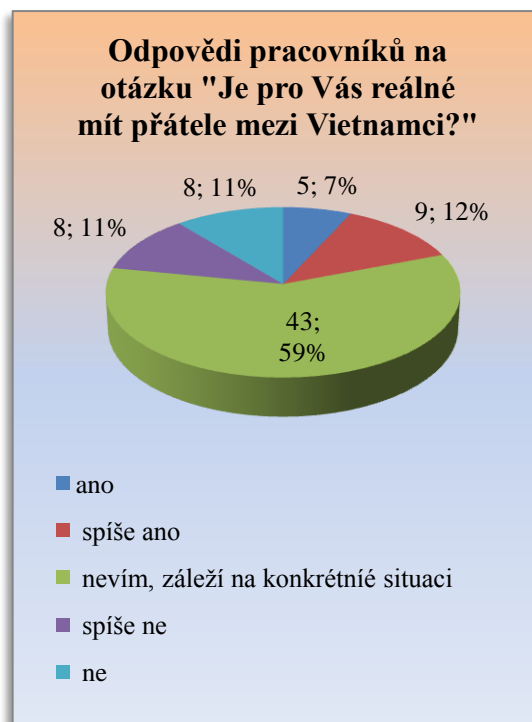
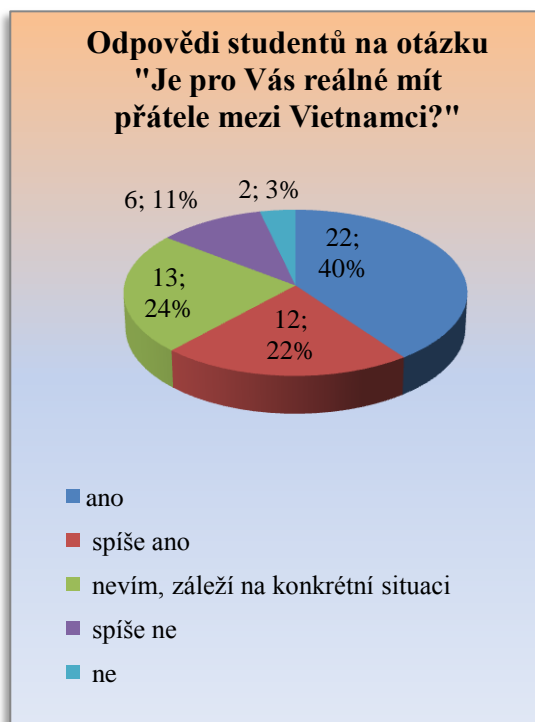

Graf č. 5a a Graf č. 5b Odpovědi na otázku „Máte nějaké přátele mezi Vietnamci?“

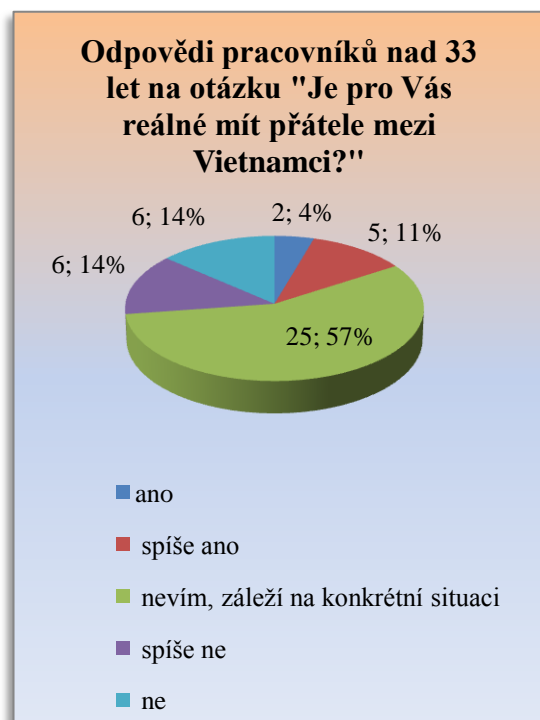
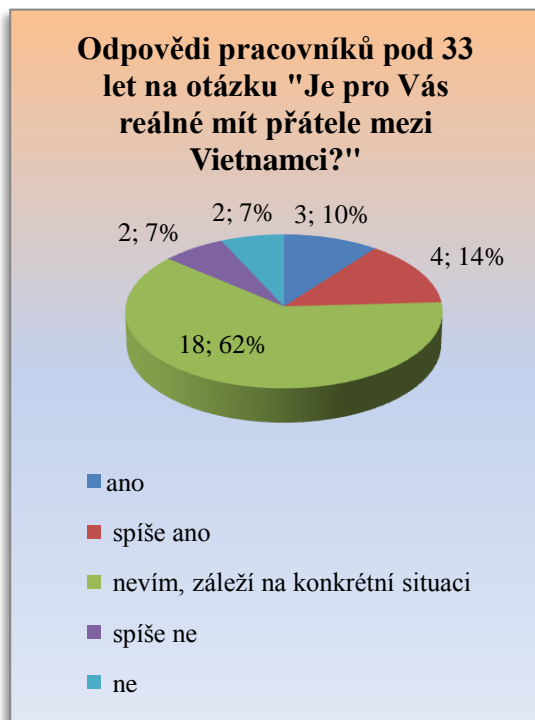
Podotázka otázky č. 2. - „ Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ne, je pro vás reálné mít přátele mezi Vietnamci?“

Na otázku č. 2.b odpovídali opět ti respondenti, kteří v předchozí otázce udali, že nemají přátele mezi Vietnamci. Celkem odpovídalo 69 studentů a 73 pracovníků. Respondenti druhé skupiny, tedy pracovníci, vykazovali to, že nadpoloviční většina – 59% procent označila odpověď „nevím záleží na konkrétní situaci“ – tedy odpověď neutrální. Druhou u pracovníků byla odpověď „spíše ano“, která však získala pouze 12%, hned za ní byly negativní odpovědi obě po 11%. Poslední bylo kladné „ano“ s 7%. U studentů označilo 40% jasně kladnou odpověď „ano“, „spíše ano“ označilo 22% a neutrální „nevím záleží na konkrétní situaci“ 24%. Negativní odpovědi u studentů získaly celkem 14%.

Graf č. 6a a Graf č. 6b Odpovědi na otázku „Je pro vás reálné mít přátele mezi Vietnamci?“

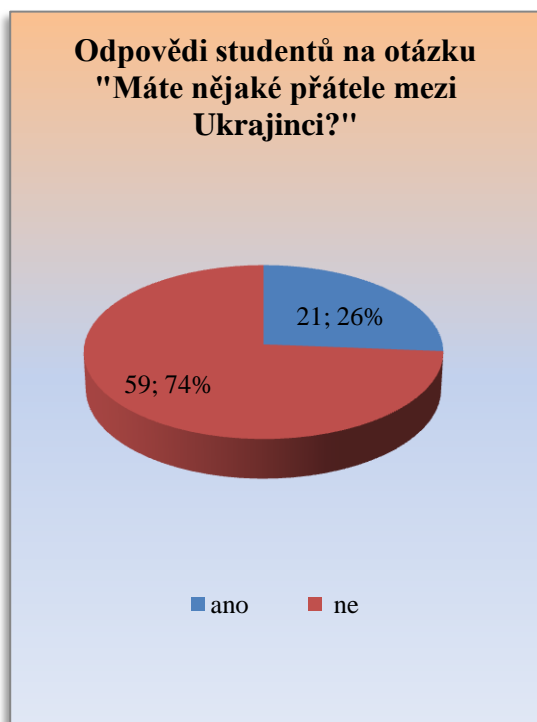
Podotázka byla zkoumána také pouze mezi pracovníky, rozdělenými na dvě skupiny. Stejně jako v případě Romů pracovníci nejčastěji označovali odpověď neutrální, mladší pracovníci o několik málo procent častěji volili pozitivní odpovědi, zatímco „starší pracovníci“ volili o několik málo procent častěji negativní odpovědi.

Graf č. 7a a Graf č. 7b Odpovědi na otázku „Je pro Vás reálné mít přátele mezi Vietnamci?“

Otázka č. 3 „Máte nějaké přátele mezi Ukrajinci?“

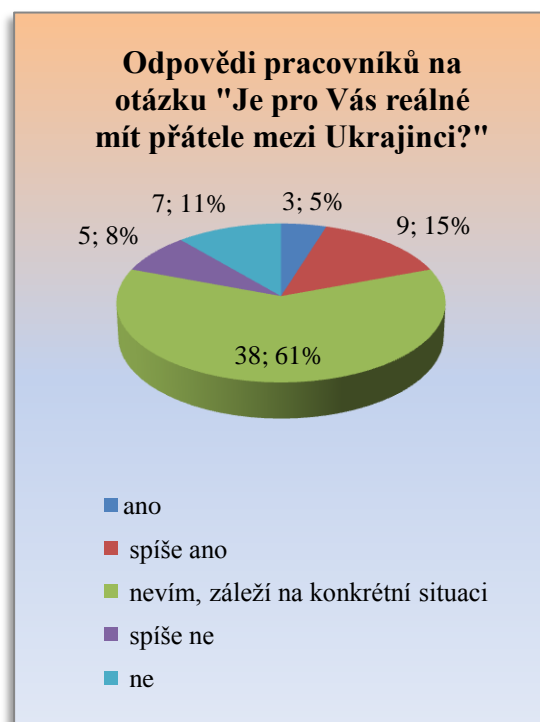
Přátele mezi Ukrajinci má 26% dotázaných studentů a 22% dotázaných pracovníků. Naopak 74% studentů a 78% pracovníků přátele mezi Ukrajinci nemá. U této otázky můžeme vidět velmi podobné procentuální zastoupení.

Graf č. 8a a Graf č. 8b Odpovědi na otázku „Máte nějaké přátele mezi Ukrajinci?“

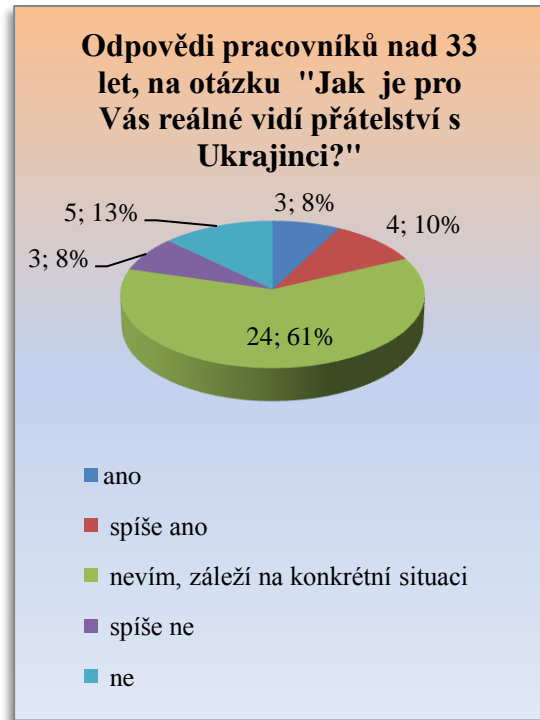
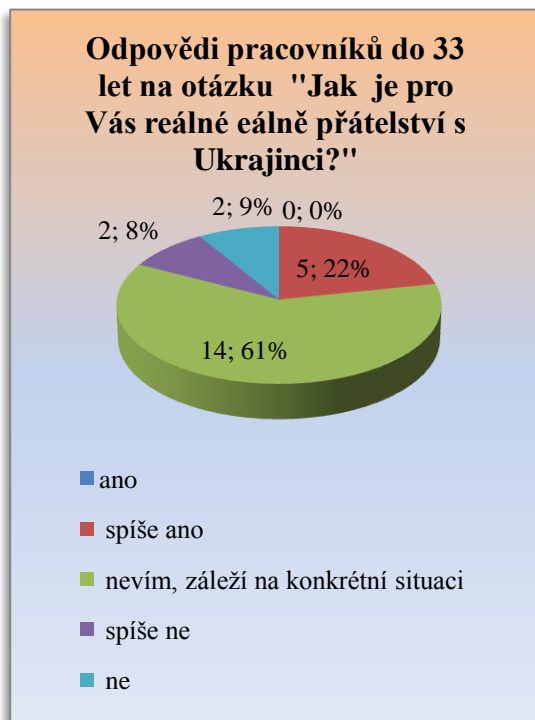
Podotázka otázky číslo 3. - „Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ne, je pro Vás reálné mít přátele mezi Ukrajinci?“

Odpovídalo 74% procent celkové počtu studentů a 78% celkového počtu pracovníku. Ti, kteří nemají přátele mezi Ukrajinci. Kladněji odpověděli studenti – 37% odpovědělo „ano“, 26% „nevím, záleží na konkrétní situaci“ a 22% „spíše ano“. „Spíše ne“ zvolilo 10% studentů odpovídajících a jasné „ne“ volilo pouze 5% studentů. Pracovníci v 61% procentech zvolili „nevím záleží na konkrétní situaci“, „spíše ano“ dostalo 15%. Na třetím místě u pracovníku bylo jasné „ne“ s 11%, dále „spíše ne“ s 8%, pouze 5% pracovníků zvolilo jasné „ano“.

Graf č. 9a a Graf č. 9b Odpovědi na otázku „Máte nějaké přátele mezi Ukrajinci?“

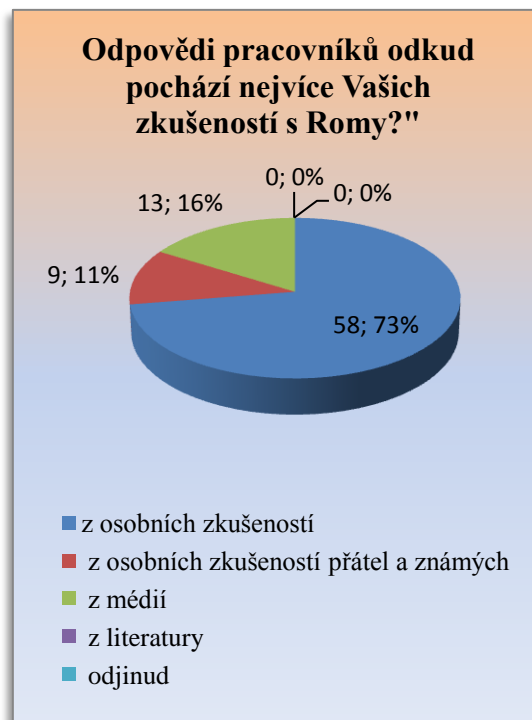
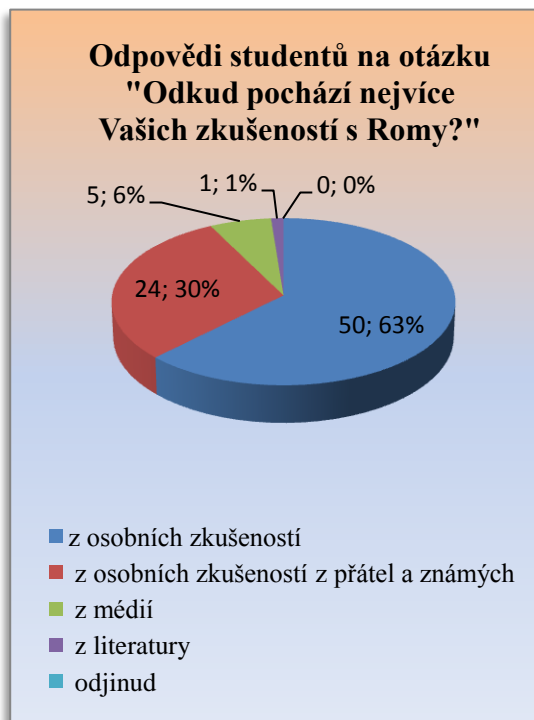
Mezi pracovníky v obou kategoriích bylo nejčastěji označováno „nevím, záleží na konkrétní situaci“, na druhém místě využili mladší pracovníci možnost „spíše ano“ s 22%. Starší pracovníci označili nejčastěji po neutrální odpovědi „ne“ s 13% (v mladší kategorii „ne“ označilo 9% respondentů). Obě skupiny se stejnými podíly označili „spíše ne“. U mladších pracovníků nikdo neoznačil jasné „ano“, mezitím co u starších využilo tuto možnost 8%.

Graf č. 10a a Graf č. 10b Odpovědi na otázku „Jak je pro Vás reálné přátelství s Ukrajinci?“

Otázka č. 4 „Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Romy?“

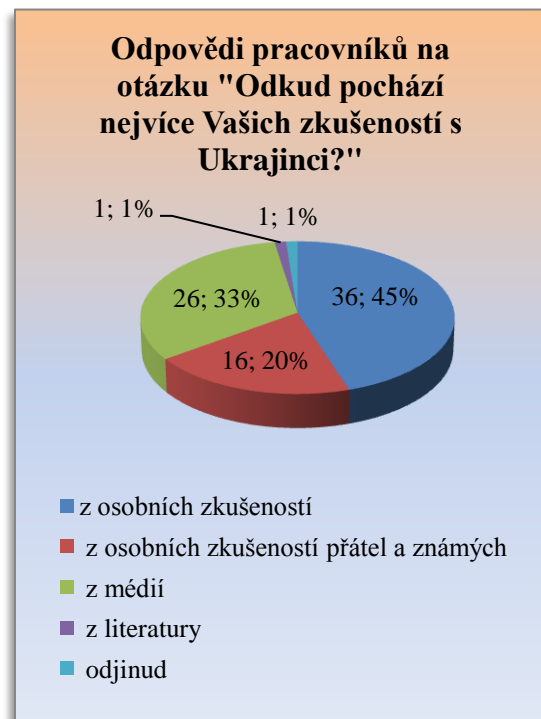
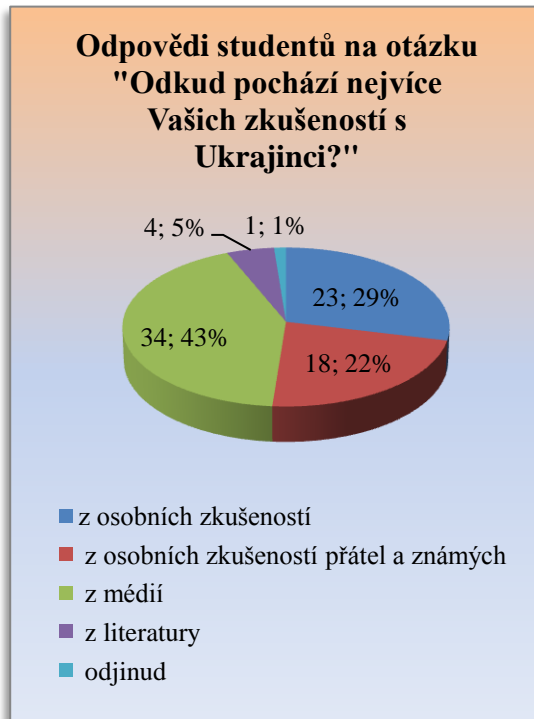
Vybraní studenti mají v 63% případů nejvíce zkušeností z osobního kontaktu s Romy, dále pak v 30% od přátel a známých, 6% z médií a 1% má nejvíce zkušeností z literatury, možnost odjinud ne zvolil žádný respondent. Pracovníci mají nejvíce informací o Romech z osobních zkušeností – 73%, dále z médií – 16%, následovně z osobních zkušeností přátel a známých 11%, žádný pracovník ne zvolil odpověď z literatury nebo odjinud.

Graf č. 11a a Graf č. 11b Odpovědi na otázku „Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Romy?“

Otázka č. 5 Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Ukrajinci?“

Nejvíce zkušeností s Ukrajinci mají studenti z médií (43%), dále z osobního kontaktu (29%), ze zkušeností lidí ve svém okolí má nejvíce zkušeností 22%, 5% má nejvíce zkušeností s Ukrajinci z literatury a 1% odjinud. Pracovníci mají nejvíce zkušeností s Ukrajinci z osobního kontaktu – 40%, dále z médií 33%, ze zkušeností přátel a známých 20%, z literatury a odjinud po 1%. Procentuálně mají pracovníci více osobních zkušeností s Ukrajinci, pokud však srovnáme osobní zkušenosti s Romy a osobními zkušenostmi s Romy, zjistíme, že jak ve skupině studentů, tak ve skupině pracovníků jsou procenta viditelně nižší.

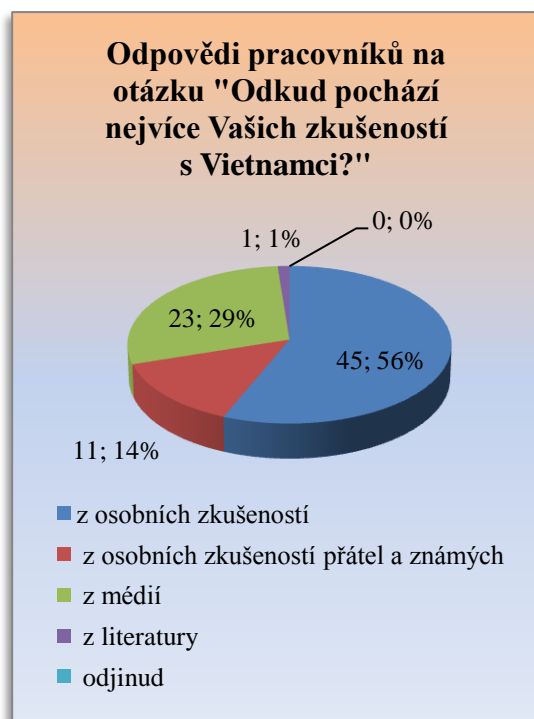
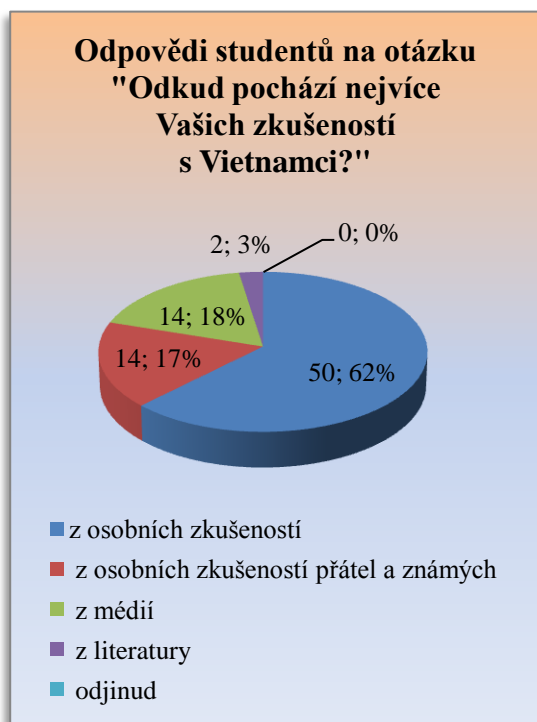

Graf č. 12a a Graf č. 12b Odpovědi na otázku „Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Ukrajinci?“

Otázka č. 6 „Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Vietnamci?“

Dotázaní studenti mají nejvíce zkušeností s Vietnamci z osobních zkušeností (62%), nejvíce zkušeností z médií má 18% oslovených a ze zkušeností přátel a známých 17%. Pouze 3% procenta studentů mají nejvíce zkušeností z literatury. Dotázaní pracovníci mají také nejvíce zkušeností s Vietnamci v oblasti osobních zkušeností (56%), 29% z médií a 14% z osobních zkušeností přátel a známých, jen 1% patří odpovědi „z literatury“. Žádný respondent nevyužil odpověď odjinud.

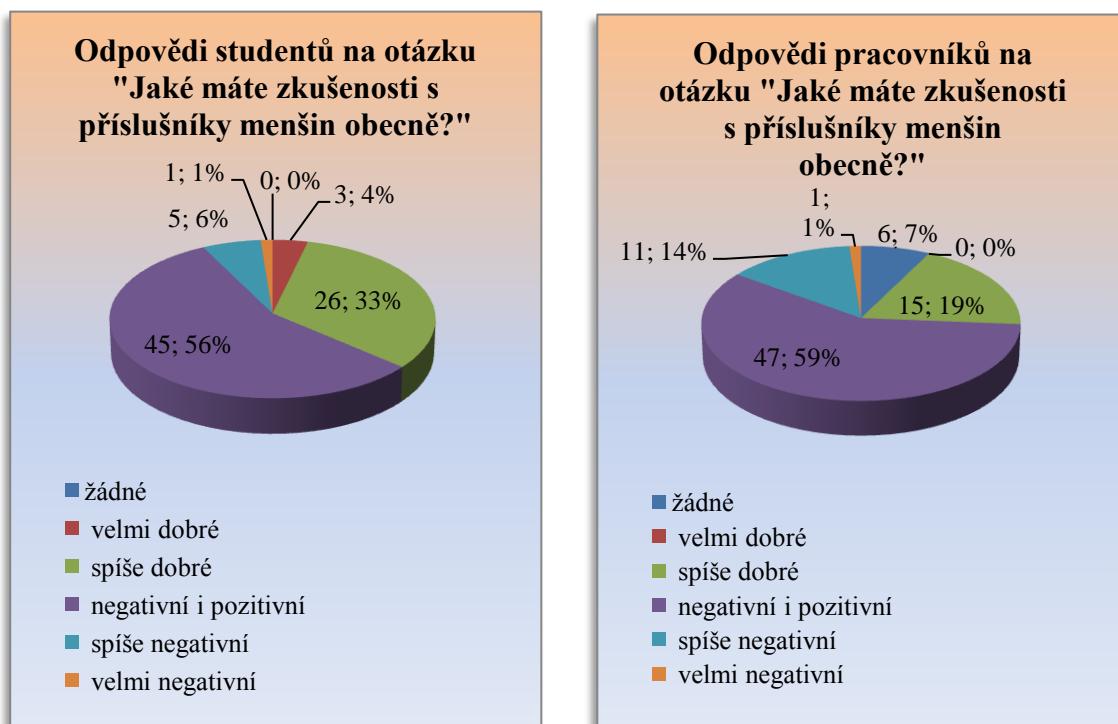

Graf č. 13a a Graf č. 13b Odpovědi na otázku „Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Vietnamci?“

Otázka č. 7. „Jaké máte zkušenosti s příslušníky menšin obecně?“

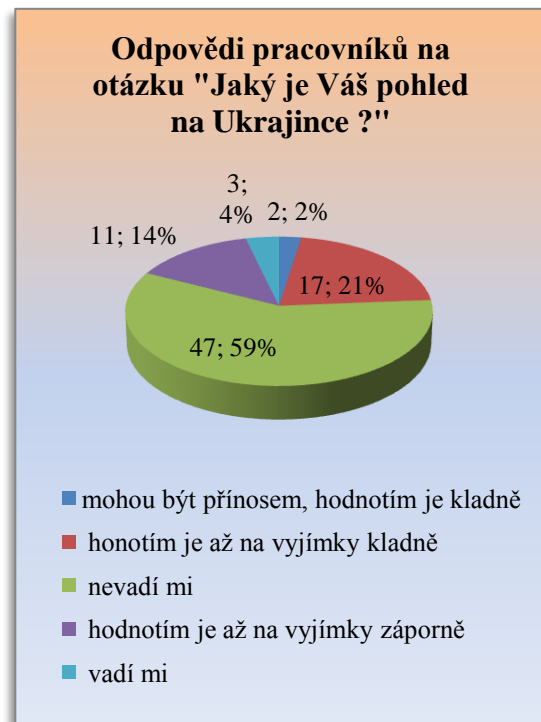
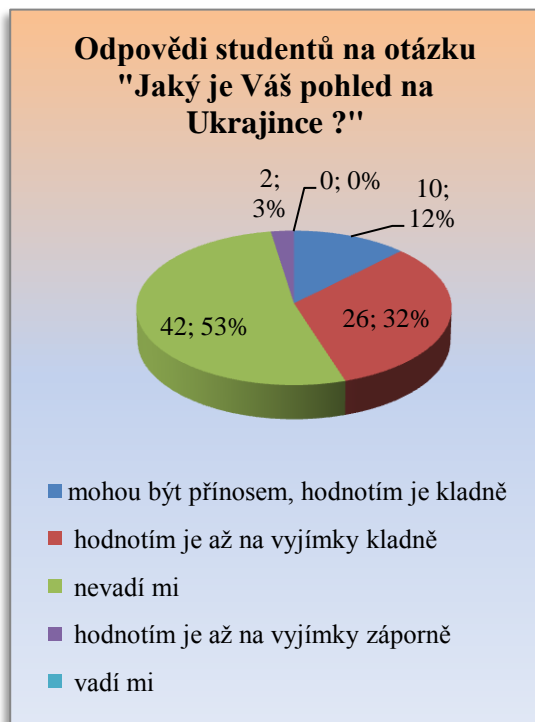
Nejvíce procent získala odpověď neutrálního charakteru - „negativní i pozitivní“ využilo ji 56% studentů a 59% pracovníků. Na druhém místě s 33% studentů a 19% pracovníků je kladná odpověď „spíše dobré“. Třetí místo obsadila se 6% studentů a 14% pracovníků odpověď záporná „spíše negativní“. Čtvrtou a pátou nejčastější odpovědí u pracovníků byla možnost „žádné“ s 7% a negativní odpověď, naproti tomu u studentů tuto možnost neoznačil nikdo a na čtvrtém místě byla odpověď „velmi dobré“.

Graf č. 14a a Graf č. 14b Odpovědi na otázku „Jaké máte zkušenosti s příslušníky menšin obecně?“

Otázka č. 8 „Jaký je Váš pohled na Ukrajince žijící v ČR?“

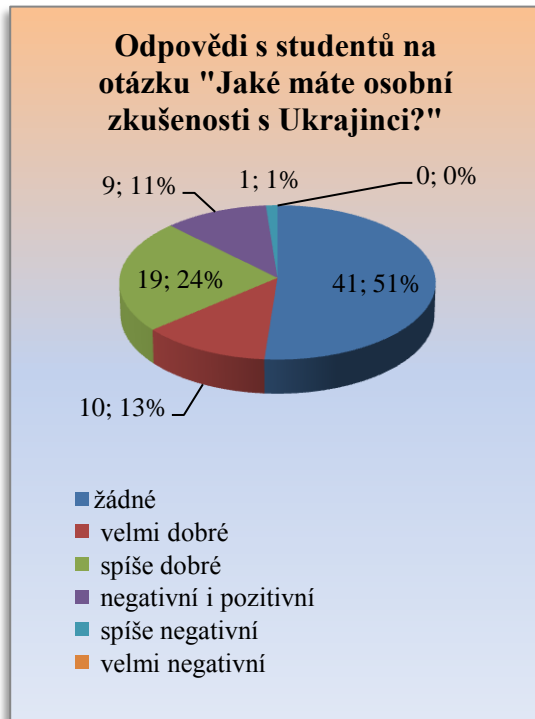
Ukrajince žijící v ČR studenti nejčastěji hodnotili neutrálně odpovědí „nevadí mi“ – 53%, dále odpovědí „hodnotím je až na výjimky kladně“ 32%. Na třetím místě byla odpověď „mohou být přínosem, hodnotím je kladně“ s 12%. Záporně odpověděly pouze 3% studentů odpovědí „hodnotím je až na výjimky záporně“, žádný student neoznačil odpověď „vadí mi“. Mezi pracovníky odpovědělo 59% kolonkou „nevadí mi“, dále 21 % využilo odpověď „hodnotím je až na výjimky kladně“, 14% „hodnotím je až na výjimky záporně“. Pouze 2% pracovníků hodnotí Ukrajince kladně a jako přínos pro společnost. Pokud se podíváme na nejkladnější a nejzápornější odpověď zjistíme, že jako přínos viděli Ukrajince spíše studenti (o 10% více). Zatímco žádný student neudal, že by mu Ukrajinci vadili u pracovníků to byly 2%. Celkově v záporných odpovědích využilo 16% respondentů ze skupiny pracovníků, ale u studentů byly v záporných odpovědích zastoupeny pouze 2% respondentů ze skupiny.

Graf č. 15a a Graf č. 15b Odpovědi na otázku „Jaký je Váš pohled na Ukrajince?“

Otázka č. 9 „Jaké máte osobní zkušenosti s Ukrajinci?“

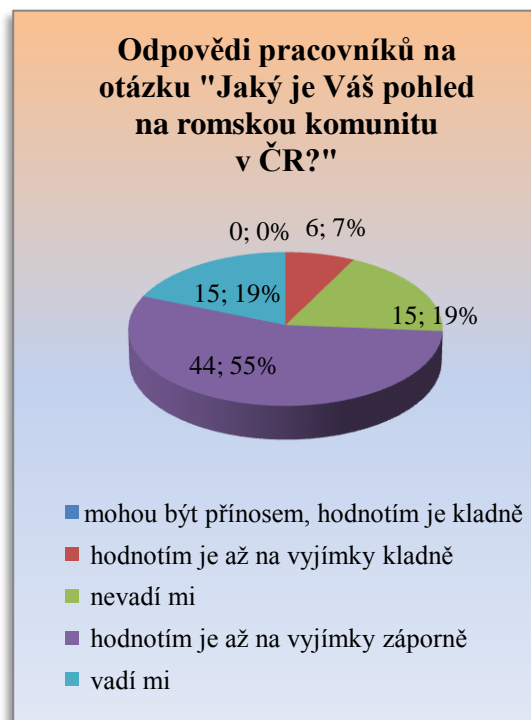
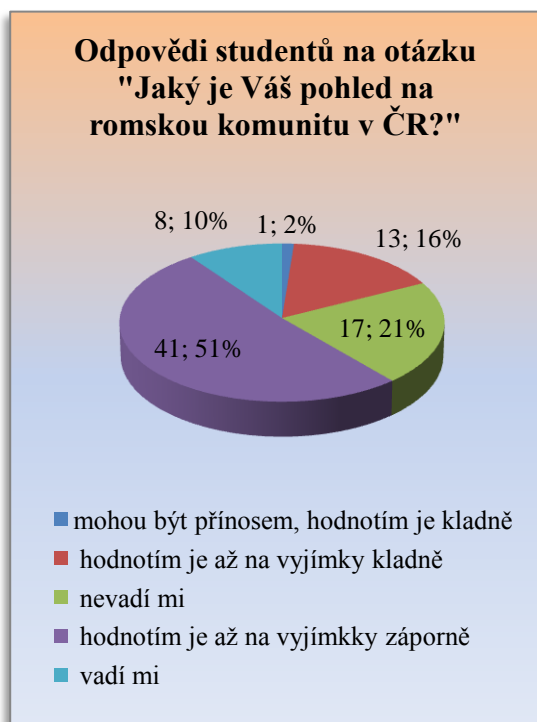
V odpovědích na tuto otázku je patrné vysoké procento respondentů z obou skupin, kteří nemají žádné osobní zkušenosti s Ukrajinci, jde o 51% studentů a 35% pracovníků. Oslovení pracovníci tedy měli více osobních zkušeností s Ukrajinci než studenti (pokud navíc srovnáme se stejnými otázkami k Romům a Vietnamcům, zjistíme, že mezi těmito třemi menšinami mají respondenti celkově nejméně zkušeností právě s Ukrajinci). Na druhém místě u studentů odpověď „spíše dobré“ s 24% v obou skupinách, dalších postech „velmi dobré“ s 13%, „negativní i pozitivní“ s 11%, dále „spíše negativní“ s pouze 1%. U pracovníků se na druhém místě umístila odpověď „negativní i pozitivní“ s 25%, dále (identicky se studenty) odpověď „spíše dobré“ s 24%, „velmi dobré“ s 9%, „spíše negativní“ se 7%. Nikdo nevyužil možnost „velmi negativní“.

Graf č. 16a a Graf č. 16b Odpovědi na otázku „Jaké máte osobní zkušenosti s Ukrajinci?“

Otázka č. 10 „Jaký je Váš pohled na romskou komunitu v ČR?“

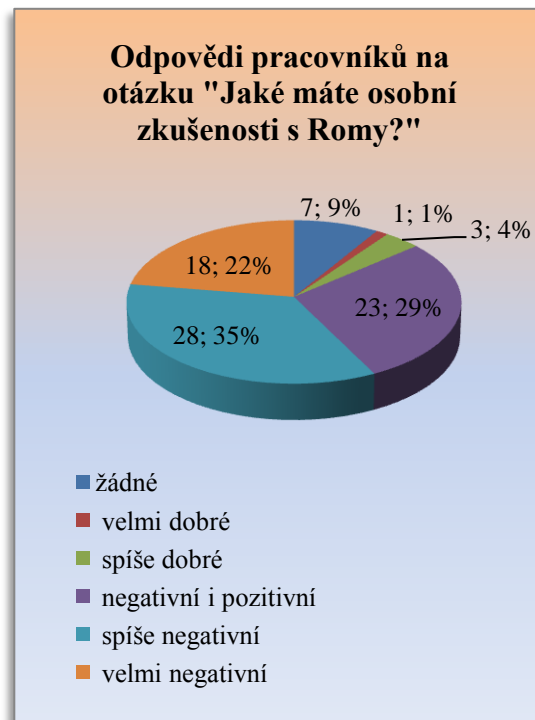
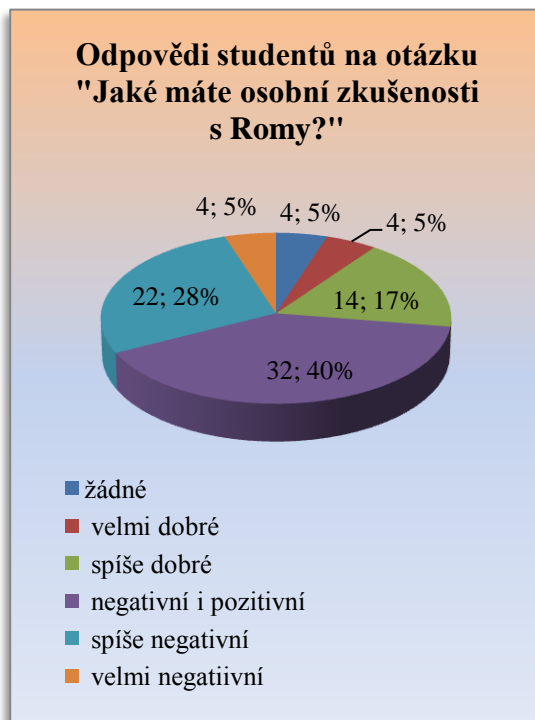
Obě skupiny, jak studenti, tak i pracovníci nejčastěji odpovídali na otázku jak vidí romskou komunitu možností „vidím je až na výjimky záporně“ studenti v 51% a pracovníci v 55%. Druhou nejvíce vyznačovanou byla odpověď „nevadí mi“ s 21% u studentů a 19% procenty u pracovníků (paradoxní je, že 19% pracovníků – tj. stejný počet, využilo možnost „vadí mi“ u studentů to bylo 10%). Jako přínos Romy hodnotili pouze 2% studentů, z pracovníků žádný respondent. Kladnou odpověď si vybralo 16% studentů a 7% pracovníků. U obou skupin nadpoloviční počet respondentů využil negativních odpovědí (tj. u součtu odpovědí „hodnotím je až na výjimky záporně“ a „vadí mi“).

Graf č. 17a a Graf č. 17b Odpovědi na otázku „Jaký je Váš pohled na romskou komunitu v ČR?“

Otázka č. 11 „ Jaké máte osobní zkušenosti s Romy?“

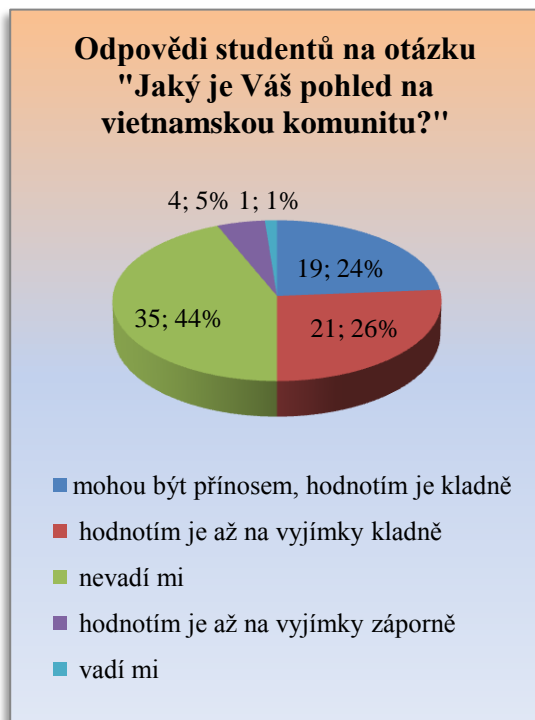
V případě osobních zkušeností s Romy můžeme vidět, že s tvrzením „nemám žádné osobní zkušenosti s Romy“ by souhlasilo 5% studentů a 9% pracovníků, jsou patrné velké procentuální rozdíly v porovnání s analogickou otázkou která se týká Ukrajinců. První příčky ve skupině studentů obsadila odpověď „negativní i pozitivní“ s 40%, dále „spíše negativní“ s 28%, „spíše dobré“ s 17%. Odpovědi „velmi negativní“ a „velmi dobré“ obdržely každá po 5%. Pracovníci nejčastěji označovali odpověď „spíše negativní“ 35%, „negativní i pozitivní“ 29%, „velmi negativní“ 22%. Pouze 4% pracovníků označily „spíše dobré“ a 1% „velmi dobré“. Velký procentuální rozdíl je mezi studenty a pracovníky v kladných odpovědích. Mezi studenty 22% odpovědělo kladně (tj. součet odpovědí „velmi dobré“ a „spíše dobré“), u pracovníků to bylo pouze 5%.

Graf č. 18a a Graf číslo 18b Odpovědi na otázku „Jaké máte osobní zkušenosti s Romy?“

Otázka č. 12 „Jaký je Váš pohled na vietnamskou komunitu?“

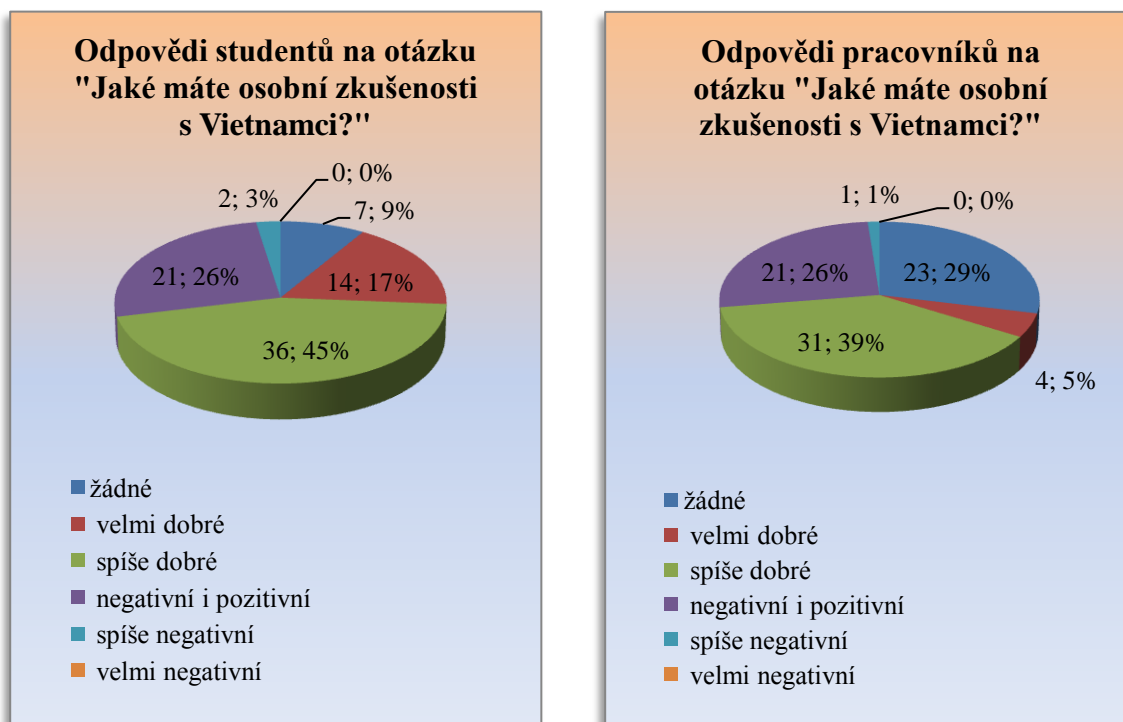
Jestliže by se z odpovědí modelovala tvrzení, s tvrzením „Vietnamci mi nevadí“ by souhlasilo 44% studentů a 68% pracovníků, naopak s tvrzením „Vietnamci mi vadí“ by souhlasilo 1% studentů a 1% pracovníků. Jako přínos hodnotili Vietnamce studenti v 24% a pracovníci v 7%. Kladně až na výjimky Vietnamce vidělo 26% studentů a 16% pracovníků, naopak záporně až na výjimky 5% studentů a 8% pracovníků. V obou grafech pro tuto otázku nalezneme minimum záporných odpovědí a převážnou většinu neurálních hodnocení.

Graf č. 19a a Graf č. 19b Odpovědi na otázku „Jaký je Váš pohled na vietnamskou komunitu?“

Otázka č. 13 „Jaké máte osobní zkušenosti s Vietnamci?“

V osobních zkušenostech s Vietnamci nemá 9% studentů a 29% pracovníků žádné osobní zkušenosti (na rozdíl od zkušeností s Ukrajinci, kde mají nižší procentuální zastoupení pro kolonku „žádné“ pracovníci). V celkovém řebříčku mají studenti i pracovníci nejvíce zkušeností (z vybraných menšin) s Romy, následně s Vietnamci a až poté s Ukrajinci. Zkušenosti s Vietnamci jsou v obou skupinách na prvním místě hodnoceny jako „spíše dobré“, u studentů v 45% a u pracovníků v 39%. „Velmi dobré“ zkušenosti má s Vietnamci 17% studentů a 5% pracovníků. „Negativní i pozitivní zkušenosti“ má 26% studentů a 26% pracovníků. „Spíše negativní zkušenosti“ má 3% studentů a 1% pracovníků. Odpověď velmi negativní nikdo nevyužil.

Graf č. 20a a Graf č. 20b Odpovědi na otázku „Jaké máte osobní zkušenosti s Vietnamci?“

4.7Ověření hypotéz

Výzkumné šetření rozdělujeme do tří testových problematik. Budeme zkoumat, zda je rozdíl mezi pohledem studentů Sociální pedagogiky UP Olomouc (prezenčního studia) a pracovníků s obdobnou kvalifikací v praxi, taktéž z Olomouce, na Romy, Ukrajince a Vietnamce. Zjišťujeme také rozdíl mezi reálností potencionálního přátelství s Romy, Vietnamci a Ukrajinci mezi zmíněnými studenty a pracovníky. V posledním případě také otázkou, zda jsou rozdíly ve skupině pracovníků z hlediska věku u otázky reálnosti potencionálního přátelství s vybranými menšinami. U každé testové problematiky budou jednotlivé statistické výpočty provedeny pomocí testu Chí kvadrát pro kontingenční tabulku. Test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku pomáhá určit závislost mezi dvěma pedagogickými jevy.¹⁹² Výsledkem tedy bude zjištění, zda jsou mezi postoji studentů a pracovníků ve vztahu k Romům, Vietnamcům a Ukrajincům statisticky významné rozdíly či nikoli.

¹⁹² (srov.) CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu.*, 2007. s. 77-79.

Pro výpočet hodnoty testového kritéria chí kvadrát (χ^2) bylo použito vzorce:

$$\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{o},$$

kde P je četnost pozorovaná (tj. naměřená pomocí zpracování dat dotazníku) a O je četnost očekávaná, četnost, která odpovídá nulové hypotéze.¹⁹³

Všechna testování budou prováděna na hladině významnosti 0,05; což znamená, že je zde 5% pravděpodobnost neoprávněného odmítnutí nulové hypotézy H₀ (tj. chyba prvního druhu).¹⁹⁴

TESTOVANÁ PROBLEMATIKA Č. 1

Pohled studentů a pracovníků na Romy

Jako první se budeme věnovat ověřování hypotéz u dat, které pochází z odpovědí studentů a pracovníků na otázku č. 10 z použitého dotazníku.¹⁹⁵

Ověřujeme tedy následující hypotézy:

H₀ Mezi pohledem studentů a pracovníků na Romy není statisticky významný rozdíl.

H₁A Mezi pohledem studentů a pracovníků na Romy je statisticky významný rozdíl.

	a.	b.	c.	d.	e.	celkem
studenti	1(0,5)	13(9,5)	17(16)	41(42,5)	8(11,5)	80
pracovníci	0(0,5)	6(9,5)	15(16)	44(42,5)	15(11,5)	80

Tabulka č. 3 – Odpovědi studentů a pracovníků na otázku č. 10¹⁹⁶

Testování bylo provedeno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, kdy hodnota stupňů volnosti je 4¹⁹⁷. Prvním krokem bylo vypočítání očekávané četnosti O (četnosti, která odpovídá platnosti H₀) pro každou položku tabulky. Výsledná hodnota testového kritéria byla $\chi^2 = 5,940265$; při srovnání s kritickou hodnotou testového kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, jsme zjistili, že hodnota testového kritéria je nižší než hodnota

¹⁹³ (srov.) CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu.*, 2007. s. 77-79.

¹⁹⁴ (srov.) CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu.*, 2007. s. 70.

¹⁹⁵ Použitý dotazník je vložen do příloh.

¹⁹⁶ V každé tabulce jsou uvedeny pozorované a v závorce očekávané četnosti.

¹⁹⁷ Stupně volnosti byly vypočítány podle vzorce: $f = (\text{počet řádků} - 1) * (\text{počet sloupců} - 1)$

kritická, z toho důvodu odmítáme H_1A a **přijímáme tedy H_{10}** . Výsledkem tedy je, že: **Mezi pohledem studentů a pracovníků na Romy není statisticky významný rozdíl.**

Pohled studentů a pracovníků na Ukrajince

Nyní ověříme platnost hypotéz k otázce č. 8.

Ověřujeme následující hypotézy:

H_{20} Mezi pohledem studentů a pracovníků na Ukrajince není statisticky významný rozdíl.

H_{2A} Mezi pohledem studentů a pracovníků na Ukrajince je statisticky významný rozdíl.

	a.	b.	c.	d.	e.	Celkem
Studenti	10(6)	26(21,5)	42(44,5)	2(6,5)	0(1,5)	80
pracovníci	2(6)	17(21,5)	47(44,5)	11(6,5)	3(1,5)	80

Tabulka č. 4 – Odpovědi studentů a pracovníků na otázku č. 8

Testování bylo opět provedeno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, s hodnotou stupňů volnosti 4. Byla vypočítána očekávaná četnost O pro každé pole. Testové kritérium χ^2 následně podle vzorce. Výsledná hodnota testového kritéria byla $\chi^2 = 16,7287224$; při srovnání s kritickou hodnotou testového kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, jsme zjistili, že hodnota testového kritéria je vyšší než hodnota kritická, odmítáme tedy H_{20} a přijímáme **H_{2A}** . Výsledkem tedy je, že: **Mezi pohledem studentů a pracovníků na Ukrajince je statisticky významný rozdíl.**

Pohled studentů a pracovníků na Vietnamce

Nyní ověříme platnost hypotéz k otázce č. 12, která zní:

Ověřujeme následující hypotézy:

H_{30} Mezi pohledem studentů a pracovníků na vietnamskou komunitu není statisticky významný rozdíl.

H_{3A} Mezi pohledem studentů a pracovníků na vietnamskou komunitu je statisticky významný rozdíl.

	a.	b.	c.	d.	e.	celkem
studenti	19(12,5)	21(17)	35(44,5)	4(5)	1(1)	80
pracovníci	6(12,5)	13(17)	54(44,5)	6(5)	1(1)	80

Tabulka č. 5 – Odpovědi studentů a pracovníků na otázku č. 12

Testování proběhlo znovu na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, s hodnotou stupňů volnosti 4. Byla vypočítána očekávaná četnost O pro každé pole tabulky. Testové kritérium χ^2 následně podle vzorce. Výsledná hodnota testového kritéria byla $\chi^2 = 13,09853$; při srovnání s kritickou hodnotou testového kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$; jsme zjistili, že hodnota testového kritéria je vyšší než hodnota kritická, odmítáme H_0 přijímáme H_3A . Výsledkem tedy je, že: ***Mezi pohledem studentů a pracovníků na vietnamskou komunitu je statisticky významný rozdíl.***

TESTOVANÁ PROBLEMATIKA Č. 2

Reálnost přátelství s Romy u studentů a pracovníků

Ověřujeme platnost hypotéz k podotázce otázky č. 1.

Ověřujeme platnost hypotéz:

H_0 Mezi studenty a pracovníky není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Romy

H_4A Mezi studenty a pracovníky je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Romy.

	a.	b.	c.	d.	e.	celkem
studenti	11(4,61)	10(4,61)	13(14,13)	4(4,61)	5(15,05)	43
pracovníci	4(10,39)	5(10,39)	33(31,87)	11(10,39)	44(33,95)	97

Tabulka č. 6 – Odpovědi studentů a pracovníků na podotázku k otázce č. 1

Testování proběhlo znovu na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, s hodnotou stupňů volnosti 4. Byla vypočítána očekávaná četnost O pro každé pole tabulky, poté testové kritérium χ^2 podle vzorce. Výsledná hodnota testového kritéria byla $\chi^2 = 31,84577$; při

srovnání s kritickou hodnotou testového kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$; jsme zjistili, že hodnota testového kritéria je vyšší než hodnota kritická, proto odmítáme H_0 a přijímáme H_4A . Výsledkem tedy je, že: ***Mezi studenty a pracovníky je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Romy.***

Reálnost přátelství s Ukrajinci u studentů a pracovníků

Ověřujeme platnost hypotéz k podotázce otázky č. 3.

Ověřujeme platnost hypotéz:

H_50 Mezi studenty a pracovníky není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Ukrajinci.

H_5A Mezi studenty a pracovníky je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Ukrajinci..

	a.	b.	c.	d.	e.	celkem
studenti	22(12,19)	13(10,72)	15(25,84)	6(5,36)	3(4,88)	59
pracovníci	3(12,81)	9(11,27)	38(27,16)	5(5,64)	7(5,12)	62

Tabulka č. 7– Odpovědi studentů a pracovníků na podotázku k otázce č. 3

Testování proběhlo znovu na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, s hodnotou stupňů volnosti 4. Byla vypočítána očekávaná četnost O pro každé pole tabulky, poté testové kritérium χ^2 podle vzorce. Výsledná hodnota testového kritéria byla $\chi^2 = 28,17102$; při srovnání s kritickou hodnotou testového kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$; jsme zjistili, že hodnota testového kritéria je vyšší než hodnota kritická, odmítáme tedy H_50 a přijímáme H_5A . Výsledkem tedy je, že: ***Mezi studenty a pracovníky je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Ukrajinci.***

Reálnost přátelství s Vietnamci u studentů a pracovníků

Ověřujeme platnost hypotéz k podotázce otázky č. 2.

Ověřujeme platnost hypotéz:

H_0 Mezi studenty a pracovníky není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Vietnamci.

H_A Mezi studenty a pracovníky je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Vietnamci..

	a.	b.	c.	d.	e.	celkem
studenti	22(11,6)	12(9,02)	13(24,06)	6(6,02)	2(4,3)	55
pracovníci	5(15,4)	9(11,98)	43(31,64)	8(7,98)	8(5,7)	73

Tabulka č. 8 – Odpovědi studentů a pracovníků na podotázku k otázce č. 3

Testování proběhlo znovu na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, s hodnotou stupňů volnosti 4. Byla vypočítána očekávaná četnost O pro každé pole tabulky, poté testové kritérium χ^2 podle vzorce. Výsledná hodnota testového kritéria byla $\chi^2 = 29,13431$; při srovnání s kritickou hodnotou testového kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$; jsme zjistili, že hodnota testového kritéria je vyšší než hodnota kritická, odmítáme tedy H_0 a přijímáme H_A . Výsledkem tedy je, že: ***Mezi studenty a pracovníky je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Vietnamci.***

TESTOVANÁ PROBLEMATIKA Č. 3

Pro účely tohoto testování byla skupina pracovníků rozdělena na dvě části podle věku. V první skupině jsou zařazeni pracovníci do 33 let, v druhé skupině pracovníci nad 33. V každé uvedené podotázce je jiný počet respondentů, protože ti, kteří odpověděli na předchozí otázku „ano“, tuto otázku již nevyplňovali.

Reálnost přátelství s Romy mezi pracovníky dle věku

Opět ověřujeme platnost hypotéz k podotázce otázky č. 1.

Ověřujeme platnost hypotéz:

H₇₀ Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Romy.

H_{7A} Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Romy.

	a.	b.	c.	d.	e.	celkem
Pracovníci <33	3(1,73)	32(2,16)	17(14,28)	2(4,76)	4(6,06)	29
pracovníci > 33	1(2,27)	2(2,89)	16(18,72)	9(4,24)	10(7,94)	38

Tabulka č. 9 – Odpovědi pracovníků pod 33 let a pracovníků nad 33 let na podotázku k otázce č. 1

Testování proběhlo znovu na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, s hodnotou stupňů volnosti 4. Byla vypočítána očekávaná četnost O pro každé pole tabulky, poté testové kritérium χ^2 podle vzorce. Výsledná hodnota testového kritéria byla $\chi^2 = 7,176821$; při srovnání s kritickou hodnotou testového kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$; jsme zjistili, že hodnota testového kritéria je nižší než hodnota kritická, odmítáme H_{7A} a přijímáme tedy H₇₀. Výsledkem tedy je, že: **Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Romy.**

Reálnost přátelství s Ukrajinci mezi pracovníky dle věku

Ověřujeme platnost hypotéz k podotázce otázky č. 3.

Ověřujeme platnost hypotéz:

H₈₀ Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Ukrajinci.

H_{8A} Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Ukrajinci.

	a.	b.	c.	d.	e.	celkem
Pracovníci <33	0(1,15)	5(3,44)	14(14,51)	2(1,91)	2(2,67)	21
pracovníci > 33	3 (1,85)	4(5,56)	24(23,49)	3(3,09)	5(3,33)	34

Tabulka č. 10 – Odpovědi pracovníků pod 33 let a pracovníků nad 33 let na podotázku k otázce č. 1

Testování opět proběhlo na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, s hodnotou stupňů volnosti 4. Byla vypočítána očekávaná četnost O pro každé pole tabulky, poté testové kritérium χ^2 podle vzorce. Výsledná hodnota testového kritéria byla $\chi^2 = 3,313699$; při srovnání s kritickou hodnotou testového kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$; jsme zjistili, že hodnota testového kritéria je nižší než hodnota kritická, odmítáme tak H_8A a přijímáme H_8O . Výsledkem tedy je, že: **Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Ukrajinci.**

Reálnost přátelství s Vietnamci mezi pracovníky dle věku

Ověřujeme platnost hypotéz k podotázce otázky č. 2

Ověřujeme platnost hypotéz:

H_90 Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Vietnamci.

H_9A Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let je statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potenciální přátelství s Vietnamci.

	a.	b.	c.	d.	e.	celkem
Pracovníci <33	3(3,01)	4(3,58)	18(17,08)	2(3,18)	2(3,18)	44
Pracovníci > 33	2(1,99)	5(5,42)	25(25,92)	6(4,82)	6(4,82)	29

Tabulka č. 11– Odpovědi pracovníků pod 33 let a pracovníků nad 33 let na podotázku k otázce č. 1

Testování opět proběhlo na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, s hodnotou stupňů volnosti 4. Byla vypočítána očekávaná četnost O pro každé pole tabulky, poté testové kritérium χ^2 podle vzorce. Výsledná hodnota testového kritéria byla $\chi^2 = 2,472863$; při srovnání s kritickou hodnotou testového kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$; jsme zjistili, že

hodnota testového kritéria je nižší než hodnota kritická, proto odmítáme H_0A a přijímáme H_0O . Výsledkem tedy je, že: *Mezi pracovníky do 33 let a pracovníky nad 33 let není statisticky významný rozdíl v tom, jak reálně vidí potencionální přátelství s Vietnamci.*

4.8 Závěrečná diskuze

V části jsou prezentovány výsledky provedeného výzkumu. Jejich platnost se vztahuje na studenty Sociální pedagogiky Univerzity Palackého v Olomouci a na 80 vybraných pracovníků v této pomáhající profesi.

Nejprve si projdeme výsledky týkající se Romů. Vnímání Romů je u studentů a pracovníků podobné, přičemž jsou Romové viděni záporně, ale jsou připuštěny výjimky. Negativní názory na Romy jsou časté (podobně jako v našem výzkumu se i Gulová setkala s negativním postojem k Romům u studentů Sociální pedagogiky v Brně¹⁹⁸). Pracovníci i studenti mají nejvíce informací o Romech z osobních zkušeností, které obě skupiny hodnotí jako neutrální (tj. negativní i pozitivní) nebo spíše negativní. Pohled na Romy tak nejspíš ovlivňují i tyto zkušenosti. Určovat ho mohou také média s neobjektivním obrazem. Přestože je pohled na Romy u studentů i pracovníků podobný, realizace přátelství vykazuje rozdíly. Studenti mají více přátel mezi Romy než pracovníci, přičemž studenti, kteří nemají přátele mezi Romy, se o potencionálním přátelství vyjadřovali spíše kladně až neutrálně, pracovníci spíše neutrálně až záporně. Při hledání vysvětlení přišel v úvahu jako důvod věkový rozdíl, mezi pracovníky podle věku však nebyly zjištěny rozdíly v realnosti přátelství s Romy. Jediným možným vysvětlením tak je domněnka, že studenti se častěji setkávají s aktivnějšími Romy při dobrovolnické činnosti (například romští rodiče, kteří mají zájem o doučování svého dítěte), a proto je jejich pohled na potencionální přátelství pozitivnější. Svě udělala i skutečnost, že se výzkumu účastnil velký počet sociálních pracovníků úřadu práce, okresní správy sociálního zabezpečení a orgánu sociálně právní ochrany dětí, kde často tito lidé řeší spíše problematické rodiny a jednotlivce.

Mezi pohledem studentů a pracovníků na Ukrajince je rozdíl, přestože obě skupiny označili nejčastěji kladné až neutrální možnosti, studenti vidí Ukrajince o něco málo kladněji nežli pracovníci. Pracovníci mají nejvíce zkušeností s Ukrajinci z osobního

---

¹⁹⁸ (srov.) GULOVÁ, L. Sociální pedagogika a multikulturní výchova v otázkách. 2008. S. 51.

kontaktu (přesto velká část pracovníků s nimi zkušenost nemá, pokud má, tak jde nejčastěji o kladnou až neutrální zkušenost). Studenti mají zkušenosti s Ukrajinci spíše z médií (polovina nemá žádné osobní zkušenosti, ti kteří mají osobní zkušenosti, je udávají jako kladné). Mezi studenty a pracovníky je velmi podobný počet těch, co mají přátele mezi Ukrajinci, své potencionální přátelství však reálněji vidí studenti, pracovníci neutrálně. Ve snaze nalézt důvod rozdílu se nepotvrdila závislost mezi hodnocením a věkem respondentů ve skupině pracovníků.

Vietnamce studenti a pracovníci hodnotili odlišně, studenti viděli Vietnamce kladně až neutrálně, pracovníci pouze neutrálně. Studenti i pracovníci mají nejvíce informací o Vietnamcích z osobního kontaktu, povaha osobních zkušeností je v obou případech nejčastěji spíše kladná. Více přátel mezi vietnamskou menšinou mají studenti, kteří přátelství vykazují vždy pozitivněji. Mezi reálnosti potencionálního přátelství je mezi skupinami rozdíl, studenti se přiklání nejčastěji ke kladné až spíše kladné odpovědi, pracovníci k neutrálnímu „nevím“. Mezi pracovníky podle věku nebyl zjištěn rozdíl v reálnosti potencionálního přátelství.

Z výzkumu tedy vyplývá, že nejvíce negativně jsou viděni Romové. Ukrajinci i Vietnamci mají spíše kladné hodnocení. Mnoho respondentů má zkušenosti s Romy a Vietnamci, velká část však nemá osobní zkušenosti s Ukrajinci. Důvodem může být skutečnost, že na praxích i v běžném životě Romy a Vietnamce vidáme častěji a poznáme je často i podle fyzických odlišností, což nemůžeme říct o Ukrajincích. Vietnamce navíc vidáme často jako prodejce. Zajímavý je fakt, že pracovníci mají více osobních zkušeností s Romy a Ukrajinci než studenti, ale ti zase mají více osobních zkušeností s Vietnamci. Nejspíše tak proto, že lidé nižšího věku se dnes často setkávají s vietnamskými dětmi na školách všech stupňů. Fakt, že studenti mají ve většině případů kladnější názory na tři vybrané menšiny nežli pracovníci, není sám o sobě závislý na věku. Dá se předpokládat, že mezi důvody „studentova pozitivnějšího přístupu“ patří to, že v současné době se na multikulturní výchovu více dbá. V současném studiu Sociální pedagogiky na UP Olomouc se také s multikulturní výchovou pracuje jako s důležitým tématem napříč více předměty. Jediným případem, kdy byli názory spíše negativní, kde nebyl rozdíl mezi studenty a pracovníky, byly postoje k Romům. Stále tak existují mantinely, které je třeba zdolávat.

Jedním z možných řešení jak pokračovat v ještě efektivnější multikulturní výchově, je realizace multikulturní praxe pro studenty a multikulturní semináře pro pracovníky.

V multikulturní praxi by studenti docházeli do zařízení, kde by měli osobní kontakt s menšinami. Multikulturní semináře by seznamovaly pracovníky s informacemi o menšinách, které by však musely být objektivní (tj. seznámit pracovníky jak s negativy, tak i s pozitivy dané menšiny). V obou případech by bylo vhodné propojit tyto aktivity s debatami, kde by mohli vystupovat zástupci menšin, kterým se povedlo něco významného dokázat. Tyto debaty by mohly zlepšit postoj například k Romům.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit názory studentů Sociální pedagogiky, prezenčního studia na Univerzitě Palackého v Olomouci a vybraných pracovníků v praxi této pomáhající profese na Romy, Ukrajince a Vietnamce. Dílčím cílem bylo podpořit výzkum fundovanou teorií z oblasti multikultury.

Teoretická část nabídla vhled do tří oblastí - migrace, menšin a multikulturní výchovy jako vědy. Kapitola o migraci nastiňovala změnu, kterou naše země od komunismu prožila, nabídla migrační bilance a odpovídající legislativu migrační a integrační politiky naší země. V části o menšinách bylo vysvětleno, jakým způsobem je získáváno občanství a přidána byla také charakteristika tří vybraných menšin a jejich života v České republice. V poslední části teorie jsme definovali multikulturní výchovu, její základní pojmy a význam pro sociální pedagogiku.

V empirické části byl naplněn cíl práce. Výsledkem práce bylo jistění, že zmiňovaní studenti mají pozitivnější pohled na Ukrajince a Vietnamce než pracovníci, negativní pohled měly obě skupiny (bez rozdílu) na Romy. Studenti i pracovníci měli nejvíce osobních zkušeností s Romy, poté s Vietnamci a mnoho respondentům z obou skupin chybí zkušenosti s Ukrajinci. V rámci výzkumu byla sledována také ochota k realizaci přátelství, kterou studenti prokazovali častěji nežli pracovníci (i u Romů, přestože je viděli stejně negativně). V rozporu s počátečními předpoklady nebyl prokázán rozdíl mezi pohledem na tři vybrané menšin uvnitř skupiny pracovníků, kategorizované podle věku. V diskuzi jsme se pokusili navrhnout opatření, která by vedla ke zlepšení stávající situace.

ZDROJE

Knihy

- BAKALÁŘ, P. *Psychologie Romů*. Praha: Votobia, 2004. 179 s. ISBN 80-7220-180-8
- BAREŠOVÁ, I. *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010. 126 s. ISBN 978-80-244-2645-7
- BARŠOVÁ, A. BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 307 s. ISBN 80-210-3875-6.
- BARTOLOMĚJ, D. *Dějiny Romů*. I. Vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994. 197 s. ISBN 80-7067-395-8
- BOSSWICK, Wolfgang. HUSBAND, Ch.. *Comparative European Research in Migration, Diversity and Identities*. Bilbao: University of Deusto, 2005. 180 s. ISBN 84-7485-972-7.
- BROUČEK, J. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003. 121 s.
- COHN, W. *Cikáni*. Vydání první. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. 61 s. ISBN 978-80-7419-008-7.
- DAVIDOVÁ, E. *Romano drom: Cesty romů 1945- 1990*. Vydání druhé, přepracované. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. 273 s. ISBN 80-244-0524-5.
- DRBOHLAV, D a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme odkud přicházíme a kam jdeme?* Praha: Nakladatelství Slon, 2010. 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1.
- GÉRINGOVÁ, J. *Pomáhající profese: Tvořivé zacházení s odvrácenou stranou*. Vydání první. Praha: Triton, 2011. 198 s. ISBN 978-80-7387-394-3.
- GULOVÁ, L. *Sociální pedagogika a multikulturní výchova v otázkách*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 211 s. ISBN 978 – 80-210-4724-2.
- HORAŇOVÁ, B. *Nečitelní cizinci*. Praha: Multikulturní centrum Praha, 2003. 94 s. ISBN 802-391-137-6.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu.*, Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- CHUA, A. *Battle hymn of the tiger mother*. New York: Pinguin Press, 2011. 34 s. ISBN 978-14-0881-316-4.
- JANDOUREK, J. *Průvodce sociologií*. Vydání první. Praha: Grada publishing, 2008. 208 s. ISBN, 802-47-2397-2
- KALEJA, M. KNEJP, J. *Mluvme o Romech*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2009. 199 s. ISBN 978-80-736-8708-3.

KRÁKORA, P. a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském kontextu*. Olomouc: Epoque, 2010. První vydání. 122 s. ISBN 978-80-7425-079-8.

KREJČÍ, A. – ŠOTOLA, J. *Metodika pro realizaci multikulturní výchovy formou zážitkové pedagogiky*. Vydání první. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. 243 s. ISBN 978-80-244-3140-6.

LEONTIYEVA, Y. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006. 95 s. ISBN 807-33-0098-2.

MARADA, R. *Etnická různorodost a občanská jednota*. Vydání první. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 310 s. ISBN 807-32-5111-6.

MARTÍNKOVÁ, Š. *Vietnamská komunita v Praze*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. 46 s. ISBN 978-80-85394-72-6.

NAVRÁTIL, P. *Romové v české společnosti*. Vydání první. Praha: Portál, 2003. 223 s. ISBN 80-7178-741-8.

NEČAS, C. *Historický kalendář: Dějiny českých Romů v datech*. Olomouc Univerzita Palackého, 1997. 123 s. ISBN 978-80-244-1747-9.

NEČAS, C. *Holocaust českých Romů*. I. vydání. Praha: Prostor, 1999. 173 s. ISBN 80-7260-022-2

PAVLÍKOVÁ, E. SLÁDEK, K a kol. *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR*. Kostelec: nakladatelství Pavel Mervart, 2003. 120 s. ISBN 978-80-86818-95-5

PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Vydání první. Praha: Triton, 2006. 263 s. ISBN 80-7254-866-2.

PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Teorie, praxe a výzkum*. Vydání první. Praha: ISV, 2001. 211 s. ISBN 80-85866-72-2.

RÁKOCZYOVÁ M., TRBOLA R. *Sociální integrace přistěhovalců v české republice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. Vydání první. s.296. ISBN 978-80-7419-023-0.

ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. Praha: Portál, 1998. 149 s. ISBN 80-7178-250-5.

SCHEU, H. CH. *Migrace a kulturní konflikty*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2011. 322 s. ISBN 978-80-87284-07-0.

ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Vydání první. Praha: Portál, 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.

ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasizmu*. II. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008. 272 s. ISBN 978-80-7367-182-2.

ZILYNSKYJ, B. *Ukrajinci v Čechách a na Moravě stručný nástin dějin*. Volyně: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 2002. 76 s. ISBN 80-903164-1-7.

Zákony a směrnice

ČESKO. *Usnesení č. 43/2013 k Postupu při realizaci aktualizované koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2013*.

ČESKO. *Usnesení vlády ČR č. 689/1999 o koncepci integrace cizinců*.

ČESKO. *Zákon č. 273/2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů*.

ČESKO. *Zákonu 40/1993 Sb. o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky*.

ČESKO. *Zákon č. 326/1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*.

ČESKO. *Zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách*.

EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ. *Směrnice 2003/109/ES o právním postavení příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty*.

EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ. *Směrnice 2003/86/ES o právu na sloučení rodiny*.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: MŠMT, 2007. s.126.

Internetové zdroje

BURIÁNEK, J a kol. *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. [online] Praha: Člověk v tísni, 2002[citováno 2013-01-04]. Dostupné z <http://varianty.cz/cdrom/>.

Cambridges Dictionaries online [databáze online]. Cambridge: Cambridge University press, 2013 [citováno 2013-01-07]. Dostupné z <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/gypsy?q=gypsy>.

DRBOHLAV, D. – EZZEDINE- LUKŠÍKOVÁ, P. *Výzkumná zpráva: Integrace cizinců v ČR* [online]. 86 s. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2004. Dostupné z http://www.iom.cz/files/IntegraceUkrArmVietn_final_PDF1.pdf [citováno 2013-03-12]

DRBOHLAV, D. a kol. *Ukrajinská komunita v České republice*. Výzkumná zpráva projektu pro MV ČR. Praha: Přírodovědecká fakulta UK v Praze, 1999 [citováno 2013-02-10]. Dostupné z http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf.

DRBOHLAV, D. a kol. *Ukrajinská komunita v České republice*. Výzkumná zpráva projektu pro MV ČR. Praha: Přírodovědecká fakulta UK v Praze, 1999. Dostupné z http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf.

DRBOHLAV, D. Imigrace a integrace cizinců v Česku: Několik zastavení na cestě v její migrační proměně z Davida na téměř goliáše [online]. In *Geografie*. [citováno 2013-01-20] s. 401 – 421. Dostupné z <http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2012/01/g11-4-2drbohlav.pdf>.

HENIG, David. *Migrace* [online]. Plzeň: CAAT, 2007. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: http://www.antropologie.org/attachments/149_149_David_Henig_Migrace.pdf.

JÁNSKÁ, E. Ukrajinec – symbol levné pracovní síly nebo zdroj investic na Ukrajině?. In *Geografické rozhledy*. ročník 2006-2007 č. 5. s. 2-3. Také dostupné z <http://web.natur.cuni.cz/~ejanska/Rfozhledy.pd>.

LETAVAJOVÁ, S. *Minorita* [online]. Nadácia Milana Šimečku, 2010 [Citováno 2013-03-01]. Dostupné z <http://www.multikulti.sk/pojmy/minorita.html>.

LIGHT POINT. *Poznáte Rusku od Ukrajinky?* [online]. Brno: Light point, 2012 [citováno 2013-03-12] .

LIVINSKÝ, O. *Ukrajinské Vánoce ctí tradice, víru i pověry.....* Ukrajinská iniciativa, aktualizováno 2013 [citováno 2013-02-24].. Dostupné z http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/ukrajinske-vanoce-cti-tradice-viru-iapovery_2/.

NIESSEN, J. – HUDDLESTON, T. *Příručka o integraci pro tvůrce politik a odborníky z praxe* [online]. Vydání třetí. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010. 174 s. Dostupné z http://ec.europa.eu/ewsi/UDRW/images/items/docl_12892_316640580.pdf.

Obyvatelstvo podle náboženské víry, národnosti a pohlaví. Praha: Český statistický úřad, 2011. [citováno 2013-04-04] Dostupné z <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podletematu&tu=30629&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>.

Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky [databáze online]. Parlament České republiky, poslanecká sněmovna, stav k 1.6. 2013. [citováno 2013-06-01] Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=827&snzp=1>.

RICHTERMOCOVARÁ, T. *Migrace v České republice její klady a zápory* [online]. Občanské sdružení Obering, 2010 [citováno 2013-01-01]. Dostupné z http://www.oberig.cz/_ftp/pdf/Migrace%20v%20CR.pdf. s. 3-6.

UHEREK, Z– ČERNÍK, J. *Výzkumné zprávy a studie o integraci cizinců na území České republiky* [online]. Praha: MŠMT, 2004 [citováno 2013-06-03] . 20 s. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/100/vyzkum.pdf>.

Vietnamci v Česku se chtějí stát uznávanou národnostní menšinou[online]. In *České noviny*. ČTK, 2013. [citováno 2013-6-1]. Dostupné z <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vietnamci-v-cesku-se-chteji-stat-uznavanou-narodnosti-mensinou/866342>.

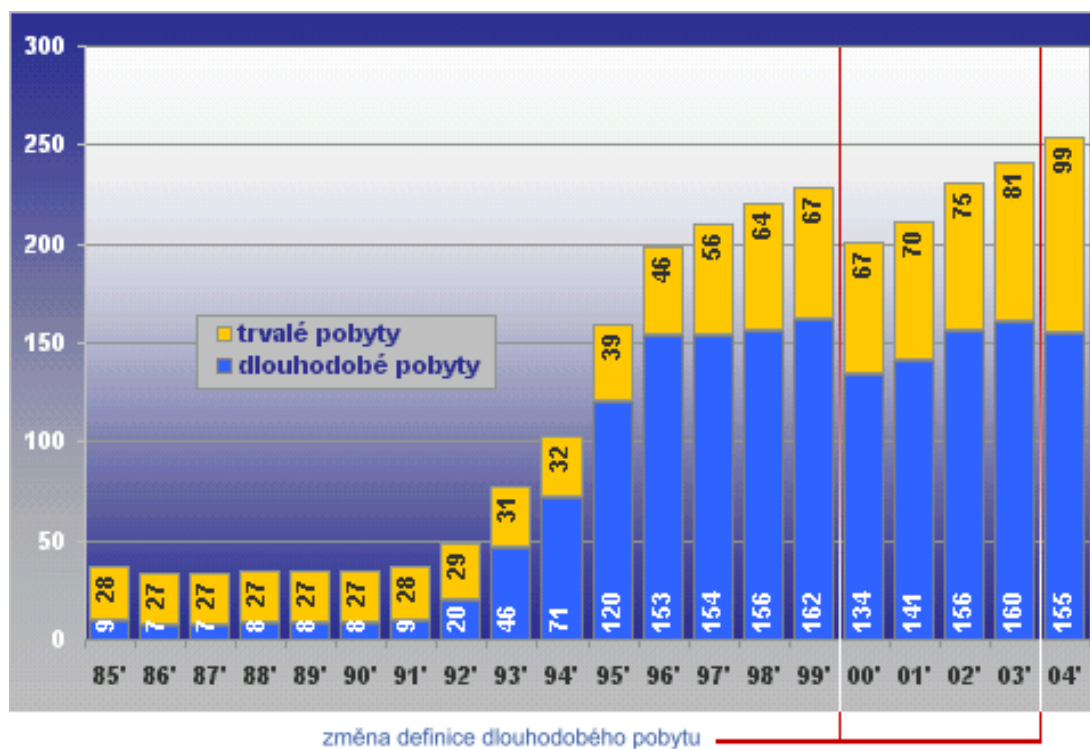
Vybrané základní ukazatele v dlouhodobém vývoji za Českou republiku. Praha: Český statistický úřad, 2011[citováno 2013-04-04] . Dostupné z <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30628&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>

Audiovizuální zdroje

RYŠAVÝ, M. *Banánové děti* [film]. Česko: Mild production, 2009.

PŘÍLOHA I. – GRAFY A TABULKY

Evidence migrace v ČR od roku 1985 - 2004¹⁹⁹

Zdroj: HŮLE, D. Emigrace v kontextu legislativních a metodických změn. In: Demografie [online]. Dostupné z http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=122.

¹⁹⁹ Můžeme vidět markantní vývoj migrace po roce 1989.

Druh pobytu, státní občanství	Obyvatelstvo celkem	
	počet	%
Obyvatelstvo celkem	10 436 560	100,0
z toho:		
s trvalým pobytem	10 141 553	97,2
s dlouhodobým pobytem	244 563	2,3
narození v obci obvyklého bydliště	4 912 225	47,1
bydlící před rokem ve stejné obci	7 619 795	73,0
Obyvatelstvo podle státního občanství:		
Česká republika	9 924 044	95,1
Slovenská republika	82 251	0,8
ostatní země EU	68 320	0,7
bez státního občanství	1 502	0,0
nezjištěno	60 208	0,6
Obyvatelstvo podle národnosti:		
česká	6 711 624	64,3
moravská	521 801	5,0
slezská	12 214	0,1
slovenská	147 152	1,4
maďarská	8 920	0,1
německá	18 658	0,2
polská	39 096	0,4
romská	5 135	0,0
ruská	17 872	0,2
ukrajinská	53 253	0,5
vietnamská	29 660	0,3
neuvedeno	2 642 666	25,3

Tabulka obyvatel podle druhu pobytu a státního občanství²⁰⁰

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Obyvatelstvo podle druhu pobytu, pohlaví, státního občanství, způsobu bydlení, národnosti a náboženské víry.[online] In *Sčítání domu lidu a bytů 2011*. [citováno 2012-11-

2] Dostupné z <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30715&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>.

²⁰⁰ Tabulka byla přizpůsobena pro potřeby práce.

Národnosti v ČR	Obyvatelstvo celkem
Obyvatelstvo celkem	10 436 560
osoby hlásící se k jedné národnosti	7 630 246
z toho:	
česká	6 711 624
moravská	521 801
slezská	12 214
slovenská	147 152
polská	39 096
německá	18 658
romská	5 135
albánská	673
běloruská	2 013
bulharská	4 999
čínská	3 212
chorvatská	1 125
maďarská	8 920
moldavská	2 929
mongolská	3 735
rumunská	1 921
rusínská	739
ruská	17 872
řecká	2 043
srbská	1 717
ukrajinská	53 253
vietnamská	29 660
židovská	521
osoby hlásící se ke dvěma národnostem	163 648
z toho:	
česká a romská	7 026
moravská a romská	113
slezská a romská	5
slovenská a romská	573
neuvedeno	2 642 666

Tabulka národností v české republice ze Sčítání domů lidu a bytů pro rok 2011

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Obyvatelstvo podle věku národnosti a pohlaví.[online] *In Sčítání domu lidu a bytů 2011*. [citováno 2012-11-2] Dostupné z <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30715&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAFvzloG1ulhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCReZGZjcGLhy8h>.²⁰¹

²⁰¹ Tabulka byla přizpůsobena pro potřeby práce.

PŘÍLOHA II. DOTAZNÍK VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Chlumecká, studuji na UP Sociální pedagogiku. Prosím Vás tímto o vyplnění tohoto dotazníku, který slouží jako materiál pro praktickou část mé bakalářské práce - zaměřuje na menšiny v ČR. **Dotazník je anonymní. Vaši odpověď zakroužkujte.**

Pohlaví

a. Muž

b. Žena

Věk (vyplňte) _____

Status a. Student

b. zaměstnanec

1. Máte nějaké přátele mezi Romy?

a. Ano

b. Ne

Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ne, je pro Vás reálné mít přátele mezi Romy?

a. Ano

b. Spíše ano

c. Nevím, záleží na konkrétní situaci

d. Spíše ne

e. Ne

2. Máte nějaké přátele mezi Vietnamci?

a. Ano

b. Ne

Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ne, je pro Vás reálné mít přátele mezi Vietnamci?

a. Ano

b. Spíše ano

c. Nevím, záleží na konkrétní situaci

d. Spíše ne

e. Ne

3. Máte nějaké přátele mezi Ukrajinci?

a. Ano

b. Ne

Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ne, je pro Vás reálné mít přátele mezi Ukrajinci?

a. Ano

b. Spíše ano

c. Nevím, záleží na konkrétní situaci

d. Spíše ne

e. Ne

- 4.Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Romy?
- a. z osobních zkušeností
  - b. z osobních zkušeností přátel a známých
  - c. z médií
  - d. z literatury
  - e. z.....
- 5.Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Ukrajinci?
- a. z osobních zkušeností
  - b. z osobních zkušeností přátel a známých
  - c. z médií
  - d. z literatury
  - e. z.....
- 6.Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Vietnamci?
- a. z osobních zkušeností
  - b. z osobních zkušeností přátel a známých
  - c. z médií
  - d. z literatury
  - e. z.....
- 7.Jaké máte osobní zkušenosti s příslušníky menšin obecně??
- a. Žádné
  - b. Velmi dobré
  - c. Spíše dobré
  - d. Negativní i pozitivní
  - e. Spíše negativní
  - f. Velmi negativní
- 8.Jaký je Váš pohled na Ukrajince žijící v ČR?
- a. Mohou být přínosem, hodnotím je kladně
  - b. Hodnotím je až na výjimky kladně
  - c. Nevadí mi
  - d. Hodnotím je až na výjimky záporně
  - e. Vadí mi
- 9.Jaké máte osobní zkušenosti s Ukrajinci?
- a. Žádné
  - b. Velmi dobré
  - c. Spíše dobré
  - d. Negativní i pozitivní
  - e. Spíše negativní
  - f. Velmi negativní

10. Jaký je Váš pohled na Romskou komunitu žijící v ČR?

- a. Mohou být přínosem, hodnotím je kladně
- b. Hodnotím je až na výjimky kladně
- c. Nevadí mi
- d. Hodnotím je až na výjimky záporně
- e. Vadí mi

11. Jaké máte osobní zkušenosti s Romy?

- a. Žádné
- b. Velmi dobré
- c. Spíše dobré
- d. Negativní i pozitivní
- e. Spíše negativní
- f. Velmi negativní

12. Jaký je Váš pohled na Vietnamskou komunitu?

- a. Mohou být přínosem, hodnotím je kladně
- b. Hodnotím je až na výjimky kladně
- c. Nevadí mi
- d. Hodnotím je až na výjimky záporně
- e. Vadí mi

13. Jaké máte osobní zkušenosti s Vietnamci?

- a. Žádné
- b. Velmi dobré
- c. Spíše dobré
- d. Negativní i pozitivní
- e. Spíše negativní
- f. Velmi negativní

Děkuji za vyplnění dotazníku a přeji hezký den

PŘÍLOHA III. SEZNAM VYTVOŘENÝCH TABULEK

Tabulka č. 1 Hypotézy

Tabulka č. 2. Složení respondentů

Tabulka č. 3 – Odpovědi studentů a pracovníků na otázku č. 10

Tabulka č. 4 – Odpovědi studentů a pracovníků na otázku č. 8

Tabulka č. 5 – Odpovědi studentů a pracovníků na otázku č. 12

Tabulka č. 6 – Odpovědi studentů a pracovníků na podotázku k otázce č. 1

Tabulka č. 7– Odpovědi studentů a pracovníků na podotázku k otázce č. 3

Tabulka č. 8 – Odpovědi studentů a pracovníků na podotázku k otázce č. 3

Tabulka č. 9 – Odpovědi pracovníků pod 33 let a pracovníků nad 33 let na podotázku k otázce č. 1

Tabulka č. 10 – Odpovědi pracovníků pod 33 let a pracovníků nad 33 let na podotázku k otázce č. 1

Tabulka č. 11– Odpovědi pracovníků pod 33 let a pracovníků nad 33 let na podotázku k otázce č. 1

PŘÍLOHA IV. SEZNAM VYTVOŘENÝCH GRAFŮ

Graf č. 1a a Graf č. 1b Počet mužů a žen ve vzorku

Graf č. 2a a Graf č. 2b Odpovědi na otázku „Máte nějaké přátele mezi Romy?“

Graf č. 3a a Graf č. 3b Odpovědi na otázku „Je pro Vás reálné mít přátele mezi Romy?“

Graf č. 4a a Graf č. 4b Odpovědi na otázku „Je pro Vás reálnému přátele mezi Romy?“

Graf č. 5a a Graf č. 5b Odpovědi na otázku „Máte nějaké přátele mezi Vietnamci?“

Graf č. 6a a Graf č. 6b Odpovědi na otázku „Je pro vás reálné mít přátele mezi Vietnamci?“

Graf č. 7a a Graf č. 7b Odpovědi na otázku „Je pro Vás reálné mít přátele mezi Vietnamci?“

Graf č. 7a a Graf č. 7b Odpovědi na otázku „Máte nějaké přátele mezi Ukrajinci?“

Graf č. 8a a Graf č. 8b Odpovědi na otázku „Máte nějaké přátele mezi Ukrajinci?“

Graf č. 9a a Graf č. 9b Odpovědi na otázku „Máte nějaké přátele mezi Ukrajinci?“

Graf č. 10a a Graf č. 10b Odpovědi na otázku „Jak je pro Vás reálné přátelství s Ukrajinci?“

Graf č. 11a a Graf č. 11b Odpovědi na otázku „Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Romy?“

Graf č. 12a a Graf č. 12b Odpovědi na otázku „Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Ukrajinci?“

Graf č. 13a a Graf č. 13b Odpovědi na otázku „Odkud pochází nejvíce Vašich zkušeností s Vietnamci?“

Graf č. 14a a Graf č. 14b Odpovědi na otázku „Jaké máte zkušenosti s příslušníky menšin obecně?“

Graf č. 15a a Graf č. 15b Odpovědi na otázku „Jaký je Váš pohled na Ukrajince?“

Graf č. 16a a Graf č. 16b Odpovědi na otázku „Jaké máte osobní zkušenosti s Ukrajinci?“

Graf č. 17a a Graf č. 17b Odpovědi na otázku „Jaký je Váš pohled na romskou komunitu v ČR?“

Graf č. 18a a Graf číslo 18b Odpovědi na otázku „Jaké máte osobní zkušenosti s Romy?“

Graf č 19a a Graf č. 19b Odpovědi na otázku „Jaký je Váš pohled na vietnamskou komunitu?“

Graf č. 20a a Graf č. 20b Odpovědi na otázku „Jaké máte osobní zkušenosti s Vietnamci?“